

AMBON

Vrijheid van de
Zuid-Molukken

2007.10.23.001a-k
VGO Documente

Van Gybland Oosterhoff

- Original envelope (a)
- Spoon brochure (b)
- Meeting notice (c)
- Film Evening notice (d)
- Two Postcards with Poem (e, f)
- Two postcards with woman (g, h)
- Meeting Notice (i)
- Mena Moeria 1 (j)
- Mena Moeria 2 (k)

Mevrouw L.J. Gijbland Oosterhoff

Stadhouderslaan 2

Den Haag

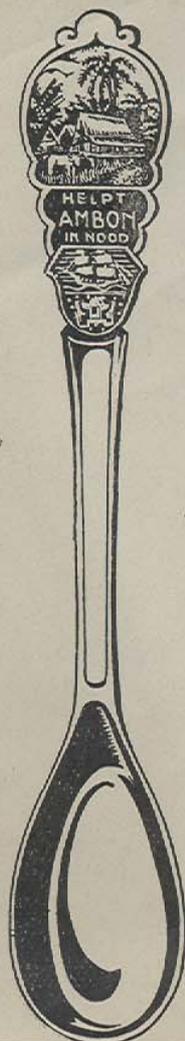
Geeft U op als lid van de
Stichting
„Helpt Ambon in nood”

voor het jaar 1951

aan ons bureau Prof. Ritzema Boslaan 58, Utrecht
Telefoon 10888 (K 3400) en U ontvangt vanaf
Jan. '51 maandelijks ons goed verzorgde blad
Amboina.

Minimum contributie f 1. per jaar plus incassokosten
met maandblad f 3.- per jaar plus incassokosten

Stort geen geld, maar wacht tot een kwitantie wordt
aangeboden door de Rotterdamse Bank in Januari 1951

Mr. Dr. HORACE HUGHES
VAN CYRILAND DOSS...-KAMER

**Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA**

Bestelt het prachtige Sola zilveren Ambon
theelepeltje en laat Uw vrienden en bekenden
het lepeltje zien en vraag hen het ook te be-
stellen. U helpt daarmee de Stichting „Helpt
Ambon in nood” in haar werk.

Door storting van ten minste f 2.— op de
Rotterdamse Bank te Utrecht, postgiro 2679 ten
name van boven vermelde stichting onder ver-
melding van letter L ontvangt U het lepeltje
franco thuis.

AMBON

GROTE OPENBARE BIJEENKOMST

OP

DINSDAG 31 OCTOBER

IN HET

Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen

AANVANG 20.00 UUR - ZAAL OPEN 19.30 UUR

TOEGANGSPRIJS f 0.50 (vestiaire inbegrepen)

Mr. Dr. HORACE HUGO ALEXANDER
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER

Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA

Sprekers:

Prof. Mr. A. C. JOSEPHUS JITTA

„Het Zelfbeschikkingsrecht en Ambon”

N. K. VIGELEYN-NIKIJULUW

Ds. W. H. TUTUARIMA

H. COENRADI

„Schande over Nederland”

Voorverkoop kaarten aan de navolgende adressen:

Appelstraat 117
Denneweg 124
de Eerensplein 35
Gouverneurlaan 508
Parallelweg 190
Piet Heinstraat 2a

Soestdijksekade 734
Sijzenlaan 45
Hobbemastraat 49
Leuvensestraat 84
Waalsdorperweg 55

Op 29, 30 en 31 October plaatsbespreking en kaartverkoop uitsluitend aan het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen van 10 tot 16 uur.

Stichting „DOOR DE EEUWEN TROUW”
Afdeling 's-GRAVENHAGE

**STEUNT U ONS STREVEN? GEEFT U OP ALS MEDE-
WERKER OF STORT UW BIJDRAGE OP GIRO 426
t.n.v. de Stichting.**

Mr. Dr. HORACE HUGO ALEXANDER
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER
Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA

AMBON

Exclusieve Filmavond PREMIÈRE voor Nederland van de Film over AMBON en de overige eilanden en van de Republiek Zuid-Molukken

*Het Bestuur van Nationaal
Reveil prijst zich gelukkig de-
ze exclusieve en in Nederland
nog nimmer gedraaide Film
aan het Haagse publiek te
kunnen vertonen. Het gehele
batige saldo van de opbreng-
sten van deze avond is be-
stemd voor het volk der
Zuid-Molukken.*

30 October 1950 te 8 uur n.m.
in de grote zaal van de DIERENTUIN

Entréeprijs f. 1.-- p. pers. (pl. bespr. inb.)
Plaatsbespreken uitsluitend aan de Dierentuin
vanaf Donderdag 26 Oct. a.s. tussen 10 en 16 uur
Voorverkoop Kaarten vanaf Dinsdag 24 Oct. a.s.
bij de volgend adressen: Daguerrestraat 31,
Populierstraat 36 en v. Slingelandtstraat 22,

AMBON

Met bloedrode letters staat „AMBON”
Op Neerlands debet geschreven.

Holland, met Uw Tromp en de Ruyter,
Waar zijn Uw moed en Uw durf gebleven?

Ambon heeft met ons gestreden
Droeg Oranje in het HART,
Heeft voor Neerlands Koninginne
De Japanse woesteling getart!

En wij, wij staan nu lauw te kijken,
Hoe dit volk wordt uitgemeord;
Van de Nederlandse kerken,
Werd zelfs geen protest gehoord!

Zijn we dan zó sloom geworden?
Zijn we dan zó ingedut?
Holland, voor de hele wereld
Staat ge hopeloos voor schut!

Holland, ge hebt voor recht en vrijheid
Immer op de bres gestaan,
Pak dan DEZE zaak van AMBON
Nu ook op eervolle wijze aan!

DRUKWERK/BRIEFKAART

Mr. Dr. HORACE HUGO ALEXANDER
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER
Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA

Afz.: .....

.....

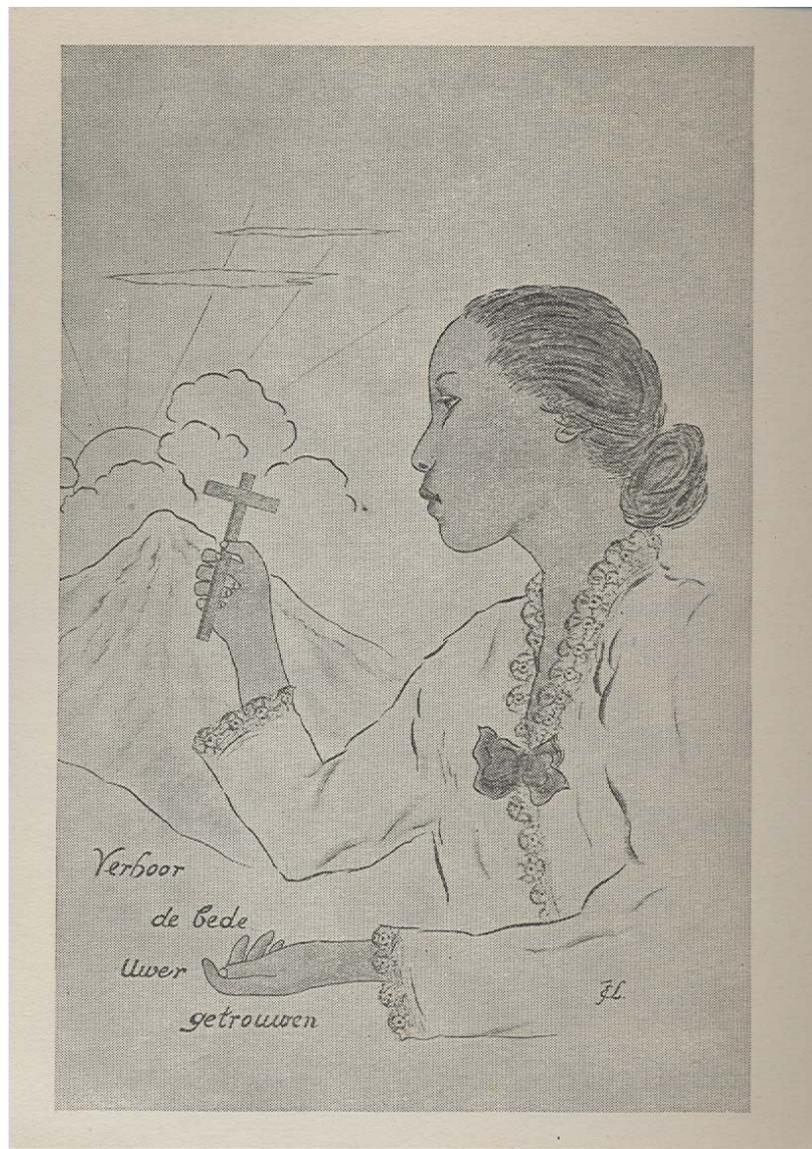
.....

AAN

ZIJNE EXCELLENTIE
DE HEER

MINISTER-PRESIDENT

DEN HAAG.

Foundation „Loyal through the Centuries”
Eindhoven, Holland,

Excellency,

The undersigned fully agrees with the pray of the Republic of the South-Moluccas for their right of Self- Determination. People who have been loyal for more then three centuries to the Netherlands Kings, Queens and Governments, deserve to be helped and heard by the United Nations Organisation. - I beg Your Excellency to help these Christian People who only fight for Right, Justice, Freedom, Peace and Democracy.

Name : **Mr. Dr. HORACE HUGO ALEXANDER
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER**

Adress : **Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA**

Place :

Netherlands.

Vastgestelde verkoopprijs 10 Ct

Frankeren
met 12 ct

To The Secretary General of
the United Nations Organisation,

Lake Succes.

UNITED STATES of AMERICA

NEDERLANDERS

denkt aan uw ereschuld!!

AMBON heeft RECHT op uw steun

Agressie en Natuurrampen teisteren
hen, die voor hun *Vrijheid* blijven strijden.

Laat U niet misleiden. De gehele Ambonense
bevolking strijdt voor zijn recht.

Bezoekt daarom de
**Grote Landelijke Bijeenkomst op
Zaterdag 28 October**
in de **APOLLOHAL** te Amsterdam
Aanvang 2.30 uur Toegang vrij

Stichting **DOOR DE EEUWEN TROUW**

Sprekers:

H. Coenradi	Voorz. der Stichting
C. E. L. Helfrich	Lt. Adm. b.d.
Dr. J. C. Koningsberger	N.H. Predikant
P. W. Lokollo	Min. der Rep. Zuid Molukken
Hans Martin	Oud Dir. der K.L.M. Schrijver
S. Tamsma	Bakker te Kollum
W. H. Tutuarima	Ambonnees Predikant
H. G. Winkelman	Oud Opperb. v. Land- en Zeemacht

Muzikale medewerking: Tamboer- en Pijpercorps „Juliana“

De Minister-President Dr. W. Drees zond een persoonlijk telegram aan Moh. Nattsir, waarbij hij zich tot tolk maakte van het Nederl. volk en zijn grote teleurstelling uitsprak over de aanval van de R.I. strijdkrachten op Ambon.

*Daarom verwachten wij elke
rechtgeaarde Nederlander in de APOLLOHAL*

Mr. Dr. HORACE HUGO ALEXANDER
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER
Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA

AMBON

Mena Moeria

**OM DE VRIJHEID VAN
DE ZUID-MOLUKKEN**

25
CENT

VOORWOORD

De onkunde van het Nederlandse volk omtrent het vroegere rijkdeel Nederlands-Indië in het algemeen en omtrent de Molukken in het bijzonder was waarlijk ontstellend. De regering en de daarvoor in aanmerking komende instanties hebben hiermede een indrukwekkend verzuim gepleegd en een zware schuld op zich geladen.

Het is een oude wet, dat men iets moet kennen om het lief te hebben en aan bedoelde wet is niet voldaan met betrekking tot Nederland-Overzee. Het verzaken van deze historische plicht van een eerste orde heeft zich reeds bitter gewroken op het Nederlandse volk, maar gewroken ook op de onschuldige volken, die het voormalige rijkdeel bewonen. De consequenties zullen zich in de komende tijden nog verder doen gevoelen.

Van de Zuid-Molukken wist zelfs de ontwikkelde Nederlander niet veel meer, dan dat er specerijen groeiden, die men in de winkels van koloniale waren kon erlangen.

De auteur van de oriënterende brochure vertelt op populaire wijze over dit eilandenrijk. Hij leefde jarenlang onder ons, heeft het land lief als een tweede vaderland en werd ons tot een broeder.

Wij, vertegenwoordigers van het Ambonse volk, willen aan dit politieke bijvoegsel een kort woord vooraf laten gaan en van de gelegenheid gebruik maken om *gezamenlijk* uit te spreken, dat wij zeer wel onderkennen hoezeer Nederland ten opzichte van het Ambonse volk keer op keer gefaald heeft en zijn dure plicht verzaakt heeft.

De houding van de Nederlandse regering ten opzichte van de Ambonse zaak heeft ons diep teleurgesteld.

Zou het verwondering baren, indien er, ten gevolge van dit alles, een anti-Nederlandse stemming is ontstaan?

Desalniettemin willen wij namens het Ambonse volk getuigen van de verknochtheid *in vrijheid* en naar *eigen verkiezing* van Ambon aan Nederland, het vorstenhuis en het Nederlandse volk. Want wij zijn indachtig het bijbelwoord: „Zo uw broeder zondigt, zult gij hem vergeven niet zeven maal, doch zeventig maal zeven maal zult gij hem vergeven.”

Wij hopen, dat het der regering van het Nederlandse volk moge gegeven zijn om alsnog de wijsheid en de kracht op te brengen om een oplossing in schoonheid te vinden voor het Ambonse probleem.

LOKOLLO,
gevolmachtigd minister;
VIGILEYN-NIKIJULUW,
vertegenwoordiger voor buitenland;
APONNO,
mil. vertegenwoordiger in Nederland.

MENA MOERIA

MENA MOERIA: letterlijk: voor en achter, in de zin van: wij vormen tezamen een onverbreekelijk geheel. Deze bemoediging, die men elkaar in de vaartuigen toeroept op gevaarlijke momenten, bijvoorbeeld bij het rondan van een kaap in stormweer, grijpt terug naar het megalithieum, het stenen tijdperk. In die grijze voortijd kwamen de prauwen met de eerste voorvaderen der Ambonezen in dit eilandenrijk. Deze „prauwengemeenschappen”, waaruit de soa's (genea-

logische volkseenheden) gevormd werden, waren door banden des bloeds innig verbonden, een samenhang, die zijn hoogste uitdrukking vond in het devies „Mena Moeria”. Dit oeroude woord heeft het dynamische karakter verkregen van een wapenkreet, een klarenstoot, die de volken der Zuid-Molukken opriep tot het vormen van een hechte barricade voor eigen levensrechten: MENA MOERIA, een voor allen, allen voor een.

DYNAMIET

Het geluid van detonerend dynamiet is weggedreund over de baai van Ambon. Het monument bezijden de ruïne van fort Victoria, vóór de grote aloon-aloon, is in duizend brokken uiteengeslagen. Zo moet het hart van de Zuid-Molukken in duizend onherstelbare flarden uiteen zijn gescheurd.

Het monument, wit en sterk als een plechtige eed (op de zijwanden in het Maleis en het Nederlands het eerste couplet van het Wilhelmus, uit het midden

oprijzend de hoge zuil als een vermanende vinger, wijzend naar Gods eigen hemel, met het devies: „*Door de eeuwen trouw*” en met in top de bronzen klok, die Nederland stuurde), dit monument is door de Javaanse invasietroepen opgeblazen. Op dezelfde plaats zal een Merdeka-naald verrijzen, een dramatisch grafteken voor de Ambonse doden en puinhopen, ongewenst, gevloekt en gehaat.

MONUMENT „DOOR DE EEUWEN TROUW”

Eerst na de tweede wereldoorlog heeft het Ambonse devies van trouw stoffelijke uitdrukking gevonden in een bouwsel, maar drie en een halve eeuw vooraf was reeds elk landskind een levend monument voor het devies.

Toen in het begin van de zeventiende eeuw de eerste Nederlandse handelsvaarders de zee weg naar de Molukken hadden gevonden en er in een ontzaglijke worsteling tegen ontberingen, pestilenties en Portugezen hun factorijen vestigden, stond de kroesharige, donkere Ambonees op en nam blijmoedig en offerbereid zijn plaats in aan de zijde dier Nederlanders. Hij voer met deze Nederlanders mee, toen de kruidnagelhandel niet meer loonde en de handelsvloot verder westwaarts naar de Soendase archipel voer. Toen Coen achter de koortsige malariamoeerassen van West-Java optorde tegen het vorstendom Jacatra, bestormden de Ambonse vrijwilligers naast de huurlingen van de Compagnie de Javaanse wallen en veroverden die op het scherp van hun slagwapens en hellebaarden. Gouverneur van Speult was de eerste, die de trouw van de Ambonees erkende; hij reikte transen en sjerpen uit met vergulde schriftuur: „De Staeten der Vereenigde Nederlanden ghetrou.” In reeksen van daden bestendigden de Ambonezen hun plaats naast de Nederlanders. Het was in een tijd van grote Nederlanders: in het vlakke land aan de Noordzee (een speldeknoop op de wereldkloot maar bezeten van dadendrang) bouwden de gelovenden nog magistrale bouwwerken voor hun overtuiging, er leefde een cultuur op, die de naam van Nederland voor alle komende eeuwen een wereldklank van roem en eerbied zou geven, de vlootvoogden bonden bezems in de topra van hun houten tobben, handelende avonturiers vestigden een wereldrijk, voorwaar een tijd van grote allures, waarin een natie daden wist te erkennen en beloften honoreerde. Matelieff, een dier grote bouwers aan een imperium-overzee, zocht naar de honorering van zoveel loyaliteit. De Ambonees vroeg twee zaken: geestelijke ontwikkeling voor zijn komende generaties en wettiging van de samenleving tussen Nederlanders en de landsdochteren. Beide verzoeken werden ingewilligd. Sindsdien bestond in gindse afgelegen archipel der Zuid-Molukken een aparte Nederlands-Ambonse beschaving, hecht van grondslag en gemerkt door godsvrucht en trouw aan het gezag, zoals die gebracht waren door bewindvoerders, voor wie godsvrucht en gezagsloyaliteit nog begrippen waren, waar geen concessies voor bestonden.

Bloedeloos land

Deze trouw heeft voor Ambon bijkans de doem van het noodlot gekregen. Sinds de allereerste dagen van samengaan heeft het Ambonse volk met vreugde zijn beste, begaafdste en sterkste landskinderen aan de Compagnie afgestaan. Het land bleef prijsgegeven aan de vergetelheid, die de Zuid-Molukken geluidloos opslokte achter het zog van het laatste handelsschip, dat de kaap van Noesaniwé rondde voor de tocht naar het westen en de betere handelsmogelijkheden. De klok was er stilgezet en het leven verstarde in de bestaande vormen. De krachtsinspanning naar buiten, generatie na generatie en de eeuwen door, vergde te veel van het volkslichaam. Wat op heteiland achterbleef was de gepensionneerde oudheid, waren de zwakken en de lustelozen. Het merkte het gemeenschapsleven niet en voelbare apathie, die zwaar op de schouders weegt en Gods water over Gods akker stromen laat. Geen poging is gedaan om het land op te heffen uit de doelloosheid van de lethargie, het volk te wekken uit de eeuwige droom, waarin het verleden neuriet en de vage geuren van foelie en muskaat als een donker heimwee aan het hart hangen.

Maar daarbuiten, in heel de reuzenarchipel van drieduizend eilanden en meer, gaf de Ambonees zijn zweet en bloed aan het grote reservoir, waaruit Nederland zijn historisch pacificatiewerk schreef. Hij heeft dit, drie en een halve eeuw lang, op zijn eigen wijze gedaan: godvruchtig, bezeten van een schier legendarische trouw, blijmoedig en zonder naar de uitkomst te vragen.

Hij is graag en volledig gebruikt: op de overheidskantoren als klerk of ambtenaar, als zelfstandige bestuursassistent en verpleger, als onderwijzer en godsdienstleraar, maar bovenal — om zijn persoonlijke moed, zijn gevoel voor loyaliteit en discipline en om zijn fysieke kracht — als soldaat. Het Koninklijk Nederlands-Indische Leger telde talloze Ambonse families, voor wie de soldatentraditie als een trots en eervol erfpaad overging van geslacht op geslacht. In Ambon is geen familienaam, of hij komt tenminste eenmaal voor in de annalen van het stamboek.

Deze Ambonse soldaat zocht zich zijn vrouw uit de dochters van soldaten; hij bracht haar met zich langs heel de ongewisse baan, waarlangs de nederigste gezagdragers rusteloos zwierven. Zij deelde met hem de hete eenzaamheid van de blangs en de zinnenverbijsterende slagregens over de oetan, alle nood en kommer van afgelegen bivaks en bentengs. Op alle grenzen van het bestaande gaf zij hem het tehuis, dat hij zich wenste na de wekenlange patrouilletochten vol honger, ontbering en gevaar. Achter de bamboedoeri en de draadversperring van omsingelde bentengs baarde zij haar kinderen bij het naderende gejoel van de verzetshelden, de klewang en het bijbeltje naast het hoofdkussen en zonder hulp van de arts, die het te druk had met de verzorging van gewonden. Zij gaf haar kinderen met de moedermelk de trouw mee aan het gezag en de traditie en het geloof in God en het Oranjehuis. Overal gingen zij, als naamloze Graalridders, van Sabang tot Manokwari, van Sesajap tot Seba, een gebied, zo groot als van Ierland tot ver over de grenzen van Siberië en waar zij gingen, wies de rijstplant uit de akkers, verrezen witgekalkte volkshospitaaltjes en schooltjes en kleurrijke pasars, dorpen en steden, waar meer dan zeventig miljoen mensen in rust en vrede konden leven en werken.

Na de pensionnering vestigden zich de oude „Ooms” in de dorpen en steden, waar zij dicht bij hun kompanie konden blijven, of zij keerden — en dat deden de meesten na hun dynamisch maar heimwee-vol leven — terug naar het geboorte-eiland. Maar waar zij ook als eerbare burgers kwamen, drukten zij met hun militante persoonlijkheid een gedegen stempel van betrouwbaarheid op heel het gemeenschapsleven. Ambon zelf bleef ook door deze gepensionneerden de eeuwen door een bastion van traditievolle gezagsloyaliteit.

Door de eeuwen trouw

Er bestaan voor de Ambonse trouw geen aanwijsbare of beredeneerbare redenen. Er is voor de Ambonees ook weinig reden om zijn trouw te beredeneren. Hij kent zijn vorstin slechts van de blanke rijksdaalder met het randschrift, dat God met ons is, van de postzegels en de tijdschrift-illustraties, die hij op de wanden van zijn woning heeft geplakt. Misschien hierom is de Koningin hem een schier goddelijk wezen, onbereikbaar hoog boven zijn hunkerend hart. Evenmin zal hij weten, waaróm hem de vlag zo heilig is en het Wilhelmus de klankrijkste psalm. Maar deze drie-eenheid is hem als een geloofsbelijdenis en zijn uitingen van trouw hieraan zijn voor het westerse oog en begrip vreemd als de mythische bezetenheid voor een goddelijke roeping.

In het jaar 1943 schilderden de Nipponners dwars over de hoofdstraat van een van Java's grote steden de drie banen van de Nederlandse vlag. Zij dwongen

de bevolking, die vooraf op een grote hoop bijeen was gedreven, over die vlag te lopen en te spuwen op de witte baan. De Indonesische bevolking, herademend na de angst, liep vlug en sommigen zelfs hoonlachend over de vlag. Toen kwam een Ambonees, een kleine, grijsbarige klerk, die alleen vermocht op te vallen, omdat hij weigerde één voetstap op de vlag te zetten. Ze bajonetterden hem op de rand van de rode baan. Verderop in de processie was weer een Ambonees, ook deze weigerde de vlag te betreden. Toen stopten de Japanners, bang „hun gezicht te verliezen”, tijdelijk de vertoning; zij lieten de twee lijken liggen en terwijl soldaten weer de voorbijgangers op een hoop bijeen-schopten, zocht een kleine groep naar andere Ambonezen. Zij sleurden een heel gezin uit een huis, een man, een vrouw en twee kinderen. Zij zetten de bajonet op de buik van de vrouw en de kinderen en dwongen de man over de vlag te lopen. De vrouw had haar armen in een aloud gebaar om de kinderen en zij bad hardop naar een God, die op dat ogenblik wel zeer verre moest zijn. De man liep aarzelend en bevend over de vlag. Toen hij op de witte baan was gekomen, snauwden de Nipponners hem toe te spuwen. De man brak door zijn knieën, hij viel voorover, schreide als een kind en kuste de stof- en speekselbesmeurde witte baan. De Nipponners schopten hem weer op de benen, wankelend en met geheven hoofd strompelde de man verder en zijn stem klonk dun en gebroken, toen hij het Wilhelmus aanhief. Aan de overzijde van de vlag vingen de Japanse bajonetten hem op.¹⁾

Onder elk koren schuilt kaf. Zo waren ook op het eiland Ambon gedurende de Japanse overheersing enkele collaborateurs. Zij werden na Japans capitulatie als oorlogsmisdadigers voor het gerecht gebracht. Er was een man, die er van beschuldigd werd, het portret van de Koningin in het openbaar te hebben verscheurd. De getuige was een eenvoudige man uit een bergnegorij en bij zijn beschuldiging gromde de openbare tribune. De rechter (een blanke westerling, naar westerse maatstaf oordelend) onderdrukte een glimlach en informeerde of er nog meer bezwarende feiten waren. Het duurde nog enkele minuten van tekst en uitleg, voor de getuige begreep wat de toean wenste. „Ach ja,” zei hij toen ongeduldig, „hij heeft ook nog mijn vrouw en oudste zoon doen grijpen door de Nipponners, omdat zij hem uitgescholden hadden, maar dat is al zo lang geleden... Maar dat hij het portret van de Koningin verscheurde... als u hem weer vrijlaat, potongen wij hem zelf.”

Er zijn duizend voorbeelden meer van de onvoorwaardelijke trouw van de Ambonees, betoond in de donkerste en gruwelijkste periode, die de volkerengemeenschap van Indonesië ooit doorstond. Op het ereveld van Ambon, buiten de hoofdstad aangelegd tegen de helling van een klappertuin, met uitzicht op de koele baai, staan op de eerste, lange rij van heuvel-tjes de afgeknotte tekens van het Mohammedaanse graf. Daarin staat zevenmaal de naam Waleoeloe gesneden, het voltallige gezin van Ta'alim Waleoeloe, dat op 7 Juli 1943 in zijn geheel door de Nipponners werd vermoord, omdat het gezinshoofd, regent van Wai, geweigerd had eigenhandig de Nederlandse vlag van zijn huis te verwijderen. Tienmaal de naam Paijapoe, het gezin van de oude Mohammed Paijapoe, regent van Loehoe, die slechts eenmaal in zijn leven een eed kon afleggen en die geweigerd had de eed te herhalen ten opzichte van de Rijzende Zon; bij elke weigering werd voor zijn ogen een lid van het gezin onthoofd, negenmaal, tot bij de tiende weigering de samoerai zijn eigen nek trof. En de andere kruisen, rijen vol, een heuvelhelling vol, waar soms hele gezinnen onder liggen en met namen, die misschien vreemd zijn voor het westerse oog maar met een klank, zo puur, zo rein, zo sterk als die van een ridderslag. Ook thans nog, nu de Republiek der Zuid-Molukken een eigen vlag voert, waait over het Ambonse ereveld, over de

namen van zovele Ambonse doden, halfstok de Nederlandse vlag, een erkenning, vol piëteit en tragische trots, dat deze niet vielen voor een Ambonse zaak, maar voor die Nederlandse vlag, eenmaal een heiligdom, waarvoor het goed en verantwoord was te offeren.

Niet alleen tegenover het portret van de Koningin en de vlag (symbolen van Nederland) betoonde de Ambonees zijn dramatische loyaliteit, hij deed dit zo mogelijk nóg concessieuzer ten opzichte van de Nederlanders zelf: de krijgsgevangenen en de vrouwen en kinderen in de Japanse likwidatiekampen. Zij zorgden voor extra-levensmiddelen en berichten. Toen in Padang de Ambonse soldaten ontslagen werden uit Japanse krijgsgevangenschap „omdat zij Indonesiërs waren,” reisden dezen niet terug naar hun gezinnen. Zij bleven zonder uitzondering ter plaatse en organiseerden een hulpactie voor de Nederlandse krijgsgevangenen. Na een jaar sloeg de Kenpei Tai (de Japanse Sicherheitsdienst) hard toe: tientallen Ambonezen werden meteen vermoord; wat van de groep overbleef, veranderde in murw-gemartelde wrakken. Er is ook het voorbeeld van Amahai (een willekeurig voorbeeld), waar de krijgsgevangenen alle denkbare hulp kregen van de Ambonse gemeenschap. Met Kerstmis verzamelden zich een honderd vrouwen en kinderen buiten het kamp en zij zongen Kerstliederen en hielden een bidstonde voor de gevangenen. Op Koninginnedag waren zij er en zongen — en dit heeft harde mannen, worstelend op de vage grens tussen leven en dood, tot schreiens toe bewogen — het Wilhelmus, tot de kampbewakers de groep uit elkaar schoten. Vele Ambonezen verloren het leven bij de hulp, die zij gevangenen bewezen.¹⁾ Toen na Japans capitulatie de wilde bersiap-storm over Indonesië raasde, verzaakten de Engelse autoriteiten (bondgenoten geheten!) om der wille van de Britse belangenpolitiek in het Verre Oosten niet slechts hun internationale verplichtingen, doch vooral de humane taak tegenover de Nederlandse gemeenschap ginds. Zij hielden de KNIL-krijgsgevangenen zo lang mogelijk buiten het gebeuren en lieten tienduizenden Nederlandse oorlogsvrijwilligers gedurende maanden op Malakka, waar dezen machteloos konden luisteren naar de dagelijkse radioberichten omtrent afgeslachte vrouwen en kinderen op Java. Daar echter was een, voor de Britten even onverwachte als lastige, bewaker van de Nederlandse belangen achtergebleven: de Ambonees. En deze wierp zich zonder bedenken en fél op als barricade voor de weerloze mensenlevens, met geen andere middelen dan zijn blote vuist en de klewang. Hij deed dit echter zó concessieloos, dat de Britse legerleiding (haar goede verstandhouding met Djocja in gevaar ziende) besloot tot de evacuatie van de gehele Ambonse gemeenschap uit Java. De Nederlandse burgerij, in het nauw gedreven, protesteerde tegen deze beslissing en de Ambonees zelf weigerde kort en goed te vertrekken, zolang nog één Nederlands mensenleven aangewezen was op dit soort Britse „bescherming”. Deze werd in een onderlinge motie van de Ambonse gemeenschap in Batavia ronduit „levensgevaarlijk” genoemd; de Ambonees vertrouwde de Nederlandse levens alleen toe aan de beveiliging van zijn eigen klewang. En weer stierven zij, bij tientallen en om geen andere reden dan hun trouw.²⁾

Toen de Nederlandse legerleiding in Indonesië het

¹⁾ De heer Hens, directeur K.P.M. in Indonesië, dankt zijn leven aan de hulp van een Ambonees, hem verleend onder omstandigheden als boven beschreven.

²⁾ Beschaamd herinner ik aan de talloze vragen — in het Nederlandse parlement gesteld en als reden voor partijpolitiek en -strijd zo dankbaar aangegrepen door de vaderlandse pers — omtrent de repatriëring van enkele duizenden Nederlandse soldaten, op Java achtergelaten ter bescherming van ruim 12.000 ongewapende en dus weerloze Ambonse levens. De vervloekte schijn van „slachtofferigheid” rond deze soldaten is niet door henzelf bepaald, doch gecreëerd in een snelvergetend Nederland en zulks met minder scrupules ten opzichte van de Ambonse levens, dan dit christelijke en democratische volk pleegt te hebben voor slachtbankvee.

¹⁾ Ik herinner hierbij aan de overheidsaffiche „Nederland industrialiseert”, waarop de Nederlandse vlag gebruikt wordt om er een arbeider op te laten staan.

heft weer in handen kreeg, meldden zich de Ambonezen weer bij duizenden om hun historische plaats in de rijen van het Koninklijk Nederlands-Indische Leger in te nemen, de jongeren en ook, toen er een ontstellend tekort bleek in het Nederlandse machtsapparaat, de reeds lang gepensioneerden. Wij gedenken hierbij één dier korpsen, de fameuze „Harer Majesteits Ongezegelde Troepen” in Midden-Java, bestaande uit louter ouden van dagen, maar in de strijd tegen de terreur bezeten van de opruimingswoede van een Hollandse werkster gedurende de hoogtijdagen van de voorjaars schoonmaak. Zijn eigen land liet de Ambonees weer voor wat het was en het was nog minder dan ooit tevoren: de hoofdstad één puinhoop, sinds het bombardement door honderdtwintig Amerikaanse superforten op 28 Augustus 1944 de stad voor tachtig procent van de aardbodem had weggevaagd, de handelsvloot (een der weinige bronnen van inkomsten) totaal vernietigd, het volk verarmd, verkommerd en verziekt, de doodsrouw in vele negorijen. Dit land liet de Ambonees weer achter zich en wéér liet hij zich gebruiken zoals zijn voorvaders het zich hadden laten doen: volledig en onvoorwaardelijk. Hij deed dit met de ridderlijke en blinde getrouwheid van een muskietier aan het woord van zijn leider. Men liet hem in de waan omtrent de onkreukbaarheid van dit woord, want zo was hij goed te gebruiken. Hij wist dat op 16 October 1945 door een Minister van Staat was gezegd: „Maar de regering heeft zich van de aanvang af voor ogen gesteld, dat praten met het Soekarno-regime even onwaardig als onvruchtbaar moet zijn. Onwaardig, omdat Soekarno zich volledig geïdentificeerd heeft met het Japanse regime en volstrekt vijandig staat tegenover Nederland.” Niemand, die deze officiële woorden beter kon verstaan dan de Ambonees. Hij had op 29 April 1943 op de grond gespogen, toen deze Soekarno een massa-meeting te Djakarta tot hysterie opriep met de woorden: „Op deze heilige dag Tenjoosetsu leggen wij de eed af, dat wij onze krachtsinspanning voor de strijd tegen Amerika en Engeland, onze ergste vijanden ter wereld, zullen verdubbelen. De Nederlanders zijn al kapot, nu moeten wij Indonesiërs volkomen eensgezind zijn met Japan. Wij moeten sterven of leven mét de Japanners, teneinde Amerika en Engeland te verpletteren. Op deze geboortedag van de Tenno moeten wij een nieuwe strijdleus voeren, het zal deze zijn: Amerika kita strika, Inggris kita linggis! (Amerika zullen wij plátstrijken, en Engeland vermorzelen!)” Hij wist, dat deze zelfde man ten bate van de bezettende Japanse macht de tentera ekonomie over heel Indonesië had ingesteld, tengevolge waarvan honderdduizenden romusha's ellendig kreppeerden in bos en moeras.¹⁾ Tezelfdertijd, dat deze man hiervoor de hoogste Japanse onderscheiding ontving, weigerde de Ambonse regent van Mamalang-Morela arbeiders van zijn negorijen te leveren voor de aanleg van een Japans vliegveld. Hij werd hiervoor ter dood veroordeeld.²⁾

Om deze en vele redenen kon de Ambonees zo goed de officiële verklaring van deze Minister van Staat verstaan en daarom liet hij zich vrijwillig gebruiken, hij marcheerde weer langs de ontelbare paden van de reuzen-archipel, blindelings volgend de rood-wit-blauwe vlag door werelden van ontbering en strijd en wanneer hij voor de laatste maal viel, stonden tien

¹⁾ De „tentera ekonomie”, het „economische leger”, was de door Soekarno gecreëerde „arbeidsdienst”. De tot „vrijwillige” dienstneming gepreste mannen, „romusha's” geheten, werden over de hele archipel, tot in de mens-vijandigste wildernis, verbruikt, gesloopt en op de mestvaalt gesmeten. Honderdduizenden keerden nooit terug naar hun dorpen. Het was een perfect functionerend likwidatie-apparaat.

²⁾ De regent ontvluchtte in de nacht voor zijn terechtstelling en hield zich twee jaren schuil in de vochtige bossen. In de strijd van de Republiek der Zuid-Molukken tegen de Javaanse invasietroepen verloor hij drie zoons (hij had er slechts drie) aan het Pasofront. Zij stierven door wapens, aan Soekarno geleverd door de Nederlandse regering.

andere gereed het geweer en de klewang over te nemen: marsosé, marsosé, 'tis terlaloe marsosé! satoe djatoh ganti sepoeloe, 'tis terlaloe marsosé! —

De stem die spreken ging

De Ambonees was géén separatist onder de volken van Indonesië; hij had alleen drie en een halve eeuw lang van geslacht op geslacht de trouw aan het gezag als hoogste levensdoel gekregen en daarom verzette hij zich zonder pardon tegen allen en alles, wat zich tegen dat gezag opwierp. Hij bestreed niét de Indonesische vrijheidszin; hij was alleen fél gebeten op het terrorisme dat zich vergreep aan weerlozen en dat het land naar de ondergang joeg. En vóór alles geloofde hij in zijn roeping van trouw aan Koningshuis en vlag van Nederland en hief hij zijn gezicht naar de toekomst, die hij sterk en lichtend omlijnd meende door Nederlandse beloften en Nederlandse overheids-slogans als „recht en veiligheid” en „rust en orde”. Hij dacht nog in de vertrouwde ideologie, waarin het gezag een eigen en een réchte koers volgde en duidelijk onderscheidde wat wit was en wat zwart. Hij wist niet, dat in het na-oorlogse politieke schaakspel nieuwe ideologieën waren ontstaan, niet gebaard in zweet en kommer, maar in koele conferentiezalen, en waarvoor wit niet meer wit is, maar niet meer te volgen variabel tussen het lichtgrijs van de ruggegraatloosheid tot het donkerste zwart van de woerdbreuk en het verraad aan de meest-essentiële levenswaarden. Maar de voormannen van de Ambonees waren wel gedwongen tot een nauwkeurig toezien bij dit schaakspel, dat beslissen ging over de toekomst. Zij begrepen niet waarom oningewijden in hun land zo onverschillig flaters begingen en de pionnen van lands- en volkeren-belang onverschillig offerden aan de stukken van een internationaal-economische belangenpolitiek. Zij geloofden nog in een goede trouw en waarschuwen. Maar dezen, de oningewijden in hun land, weigerden naar hun stem te luisteren en scherper toeziende kwamen de Ambonse voormannen tot het verbijsterende inzicht, dat niet de goede trouw de zetten bepaalde. In hun bezorgdheid wendden zij zich rechtstreeks tot Nederland: „Hier,” zo uitten zij zich in hun eerste officiële nota, „werd ten volle duidelijk, dat de door hen voorgestane politiek niét wordt afgewezen, omdat zij in strijd is (zou zijn) met de wil der volkeren van de Grote Oost, maar met de wil en de politiek van Uwer Majesteits vertegenwoordiger en de Commissie-generaal (van Schermerhorn), die de thans voorgestelde federatie Java, Sumatra, Borneo en Oost-Indonesië slechts zien als een overgang naar een Indonesische eenheidsstaat, een organisatie, die op de duur overheersing door de ons vreemde en vijandige Javanen tot onvermijdelijk gevolg zal moeten hebben.”

Dit was het eerste Ambonse woord, zich mengend in het gekrakeel rond een politiek, die over, onder, langs en zónder de Ambonees óók over de toekomst van zijn land en volk zou beslissen. De nota werd terzijde gelegd, evenals alle, die daarna volgden in de sfeer van toenemende bezorgdheid over de ontwikkeling van de omstandigheden. Zij werden niet zó maar terzijde gelegd, want in dit stadium kon de loyale Ambonees nog zo goed gebruikt worden; het gebeurde daarom met de bemoedigende hoofdknik van „wacht nu maar rustig af en blijft vertrouwen!” met uitdrukkelijke beloften en schriftelijke garanties.

Recht en onrecht

Het Atlantic Charter werd op 14 Augustus 1941 door Roosevelt en Churchill vastgelegd uit naam der vrije, democratische wereld, ter staving van het internationaal recht, dat geen enkele territoriale wijziging tégen de uitdrukkelijke wens van de betrokken bevolking behoort plaats te vinden. Nederland

aanvaardde en erkende dit beginsel en de overeenkomst op 24 September d.a.v.

Deze overeenkomst bracht Nederland er toe, aanvankelijk te weigeren het gebied van het voormalig Nederlands-Oost-Indië over te dragen aan de Djocjarepubliek, omdat verschillende volken van de archipel zich daartegen verzetten.

Overeenkomstig dat beginsel werd in de overeenkomst van Linggadjati het zelfbeschikkingsrecht aan alle volken van het voormalige Nederlands-Oost-Indië toegekend en schriftelijk vastgelegd.

Onder het (ongevraagde maar buigend ondergane) toezicht van de UNO-vertegenwoordiging werd dit zelfbeschikkingsrecht in de Renville-overeenkomst nogmaals uitdrukkelijk bevestigd.

Meegesleurd door de stroom van verontrustingen, die het Nederlandse beleid van begin 1949 opwekte, verhieven de voormannen van de Grote Oost telkenmale hun stem. Het was géén oproerige of muitende stem, slechts een waarschuwendende en pleitende. Het was de stem eens roepende in de woestijn van politieke gewetenloosheid. Die stem probeerde uit naam van het volk van de Grote Oost het zelfbeschikkingsrecht, eenmaal internationaal toegekend en tweemaal door Nederland (mede uit naam van de Verenigde Naties) gegarandeerd, uit te oefenen. Maar de vertegenwoordigers van de Kroon in Indonesië en de regering in Nederland weigerden naar die stem te luisteren. Met het noodlottige kantelpunt in December 1949 voor ogen éiste de stem een plebisciet, dat voor het forum van de wereld getuigen kon van de volkswil. Maar over, onder en langs de betrokken volken ontwikkelde zich de situatie steeds sneller naar de fatale beslissing. In artikel 2 van de Overgangsovereenkomst, vastgelegd ter Ronde Tafel Conferentie, werd het zelfbeschikkingsrecht voor alle volken van Indonesië ten zoveelsten male uitdrukkelijk gewaarborgd; apartelijk werd er bij de behandeling van die bepaling gesproken van de volken van Ambon, Minahassa en Timor. Het was de laatste concessie, door de Nederlandse regering gedaan aan haar geweten, daarna waste zij de handen in het vuile spelwater van wat eenmaal haar verantwoordelijkheidsbesef was. Op 27 December 1949 werd het gebied der Zuid-Molukken (daerah van de zelfstandige deelstaat Oost-Indonesië van de Verenigde Staten van Indonesië) tégen de wil van de grote meerderheid van het betrokken volk overgedragen aan een gezag, dat geen gezag was, en aan een regering, die vanaf de allereerste dag van haar bestaan het linea recta aanstuurde op een snelle likwidatie van de deelstaten ten behoeve van het dictatoriale en imperialistische Djocja, kortweg: aan de chaos.

Stormklok

Fél, als uitgehongerde roofvogels, volgden de voormannen van de Grote Oost de ontwikkeling van de situatie in Indonesië en zij zagen in steeds sneller volgorde de deelstaten Pasoendan, Oost-Java, Madoera, Oost-Sumatra, West-Borneo en alle andere weggevaagd door een cycloon van corruptie, intimidatie, infiltratie en onrust. Oost-Indonesië was bij dit al als een oase in de brandend-hete woestijn, een toonbeeld van rust, orde en wederopbouw. Toen stuurde Djocja haar troepen naar Makassar. Met de komst der Djocja-troepen kwamen de terreur, onveiligheid, ondermijning van het gezag met als onherroepelijk gevolg de likwidatie van de deelstaat.

Toen luidde de stormklok over de Zuid-Molukken.

Hij luidde onheilspellend en doordringend en zijn stem klonk ook door tot Java, waar in allerijl de autonomie voor de Zuid-Molukken, echter binnen het bestel van de Djocjase eenheidsstaat, werd geprojecteerd. De president zelf zou dit op zijn rondreis door de Grote Oost op 24 April 1950 de volken der Zuid-Molukken verkondigen. Maar op Ambon roepen zelfs de kinderen elkaar bij het spel reeds verwijtend toe: „Je speelt zo vals als een Javaan!” En alle ervaringen

met de Djocjase republiek hadden deze regel bloedrood en kommerzwart onderstreept. De stormklok overstemde deze zoveelste Javaanse belofte en toen greep de Ambonees in zijn grote nood, het gezicht récht naar een toekomst van Javaanse onderdrukking en terreur gewend, naar zijn laatste middel: het zelfbeschikkingsrecht. Hij stond recht en onbevreesd en God weet, dat er geen andere uitweg had bestaan; hij sloot de gelederen vast aaneen: de man, die nooit van concessies had willen weten, en ook hij, die tót de opheffing van de laatste deelstaat Oost-Indonesië had geloofd in goede trouw, de Christen-Ambonees en de heidense Alfoer van Cerams ontoegankelijke bergen, de Timorees en alle anderen, en nogmaals vormden zij een barrière van getrouwen, maar thans voor eigen fundamentele rechten en vrijheden, hun zoveel malen schriftelijk en mondeling, internationaal en door Nederland apart beloofd, toegekend, verzekerd, bevestigd, gegarandeerd, maar telkens hun ook eenmaal méér onthouden. Op de 24e April 1950, de dag, dat Soekarno zijn intocht op Ambon zou houden, werd in Ambons hoofdstad een rood-wit-blauw-groene vlag gehesen en op de Esplanada de vastberaden marscadans van gewapende troepen gehoord: de totale en uitdrukkelijke volkswil had op internationaal-rechtelijke grondslag haar Republiek der Zuid-Molukken uitgeroepen.

Storm aan de horizon

Nogmaals, zoveel maal was het zelfbeschikkingsrecht internationaal erkend, tenslotte in artikel 2 van de Overgangsovereenkomst ter Ronde Tafel Conferentie door beide partijen nadrukkelijk voor alle volken van Indonesië gegarandeerd. In zijn eed, afgelegd bij de aanvaarding van het presidentschap over de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië, riep Soekarno bij de opgehouden Koran, Allah tot getuige aanroepend, uit: „Ik zweer trouw aan de Constitutie, voorts, dat ik alle voor de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië geldende regelingen steeds zal onderhouden en doen onderhouden.” Maar tóén de volken der Zuid-Molukken, in het nauw gedreven, doch strikt handelende naar de regelingen, geldende voor de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië, naar dit zelfbeschikkingsrecht grepen, ontrukte Soekarno zelfverzekerd deze eed weer aan Allah en de Koran: tegen de Republiek der Zuid-Molukken werd een hongerblokkade afgekondigd en van elders werden grote troepencontingenten vrijgemaakt om straks een massale invasie uit te voeren. 26 Mei 1950 sprak een Minister van de Staat der Nederlanden onder andere nog: „Het recht, waar het hier om gaat, is het zelfbeschikkingsrecht, waarvoor de Nederlandse regering zal blijven strijden.” Maar deze Minister zag niet, want hij had er zijn rug naar gewend, hoe Nederlandse korvetten, Higgensboten en legervliegtuigen, in het bezit gesteld van de imperialistische Djocjase eenheidsstaat, uit alle horizons naderbij ijlden om een ring van staal en dood te sluiten rond de handvol groene bouquetten in de Banda-zee. En dit sprekende, had de Minister reeds een kolonel van het leger derwaarts gezonden, níét om tot de Zuid-Molukken te zeggen, dat de Nederlandse garantie nu ook de jonge republiek daadwerkelijk steunen zou en dat de Nederlandse regering bereid was, voor het door haar bevestigde zelfbeschikkingsrecht te strijden, doch om tot de Ambonse KNIL-militairen ginds te zeggen, dat zij gebonden waren aan de krijgstuuchtelijke wetten, en dat zij hun wapens moesten neerleggen en inleveren.

De Ambonees, soldaat tot de laatste druppel van zijn oranjeleurig bloed, de krijgstuuchtelijke stelling bóven zijn leven, pleegde toen voor de eerste maal in zijn drie en een halve eeuw traditie dienstweigering: een deputatie meldde zich bij de kolonel. Zij stonden stram en boden hem een Nederlandse vlag, zij legden er een pistool op en al hun Nederlandse legerdistinctieven en zij spraken: „Wij hebben de vlag lief. Onze voorouders

VOOR DE NEDERLANDSE ZAAK

dienden haar tot de dood getrouw. Ambon heeft alles voor de vlag geofferd en was bereid nog méér te offeren. Wij hebben ook het Koninklijk Nederlands-Indische Leger lief. Maar bovenal hebben wij Ambon lief."

In het vooruitzicht van de hongerblokkade en alles, wat daarna zou volgen, wensten vele Nederlanders uit Ambon te evacueren. Zij kregen daartoe alle medewerking van de autoriteiten. Voordien bezochten zij het ereveld. „Die vlag,” zei de Ambonees, wijzend naar de Nederlandse driekleur, die er beschaamd halfstok hing, „die vlag zal blijven waaien over dit ereveld.” Zij gingen naar de Nederlandse begraafplaats. „Weest gerust,” zei de Ambonees, „wij zullen goed voor uw doden zorgen.” Zij gingen naar het witte monument „Door de Eeuwen Trouw”, zij legden er bloemen van afscheid en velen schreiden, maar de Ambonees glimlachte en zei: „Dit monument blijft in onze stad en in onze harten staan. Groet uw Koningin, wij hadden haar graag eenmaal hier gezien, want het kind verlangt zijn moeder in eigen huis te ontvangen en wij hadden haar graag gezegd, hóé lief wij haar hebben. En groet uw volk van ons.”

Er gingen met deze evacuée's enkele Ambonse officieren weg. Ambon zelf had hen hard nodig voor de komende tijden, maar het volk, loyaal tot ondenkbare grenzen, had gesproken: „Ge hebt de eed van trouw aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden afgelegd. Ge kunt die eed niet verbreken, want zoiets is voor een Ambonees onbestaanbaar. Gaat dus heen.”

Op 14 Mei 1950 vertrok de Kota Inten met de refugie's. Zij werden uitgeleide gedaan door alle autoriteiten en door duizenden vrienden. Toen het schip langzaam wegvoer, zette een Ambons orkest het Wilhelmus in en het toegestroomde volk zong het de vertrekkenden na, de laatste klank en de laatste herinnering, die dezen van Ambon medenamen. Toen zonk achter het kielzog van de Kota Inten en bij de laatste, verdragende toon van het Nederlandse volkslied de grote, donkere leegte over de Zuid-Molukken. De hongerblokkade was begonnen.

Naakt en onbeschermd waren de territoriale waten en luchten van de Zuid-Molukken, want er was geen schip van oorlog noch een vliegtuig. Er was slechts de donkere, goede grond te verdedigen, die onbewerkt was gebleven omdat eeuwenlang Nederland van generatie op generatie de beste krachten aan het volk had onttrokken. De strijdmacht bestond uit anderhalfduizend man aan geoefende troepen. Het hadden er ettelijke duizenden meer kunnen zijn en dan had Ambon niet de minste zorg gekend, indien de Nederlandse regering direct na de soevereiniteits-overdracht in December 1949 ware begonnen aan de uitvoering van het bepaalde in artikel 1 van de Regeling Landstrijdkrachten, vastgelegd en nadrukkelijk door haar gegarandeerd ter Ronde Tafel Conferentie. Tóen reeds hadden de Ambonse KNIL-militairen zich beroepen op hun récht, om na demobilisatie op staatskosten en direct te worden overgebracht naar een door hen te bepalen gebied, gelegen binnen de grenzen van het voormalige Nederlands-Oost-Indië. Het gebied, dat zij noemden en waarheen de Nederlandse regering en haar legerleiding in Indonesië onvoorwaardelijk gebonden waren hen te doen overbrengen, was dat van de Zuid-Molukken, tóen nog een daerah van de zelfstandige deelstaat Oost-Indonesië. De Nederlandse regering echter schoof de daadwerkelijke uitvoering op de lange baan, daartoe níét gedwongen door technische moeilijkheden of onmacht, doch om redenen, die zij zich zonder protest liet opleggen door het beleid van de Djocjase autoriteiten. Ambon wachtte deze getrouwen vergeefs.

Uit de schooljeugd en gepensioneerde oudheid meldden zich honderden vrijwilligers. Er waren niet voldoende wapens en er was een zeer groot tekort aan munitie. Ambon had honderden jaren lang geen groot militair garnizoen nodig gehad, na de Japanse capitulatie was er slechts een recruten-depot en de middelen

en munitie, waarover een depot beschikt, zijn slechts zéér beperkt. De vrijwilligers en de talrijke vrouwen, die hun aandeel eisten in de landsverdediging, werden georganiseerd en geoefend in hulpkorpsen voor de medische verzorging, de ravitaillering voor de troepen te velde en de wachtdiensten langs de kust. De handvol gewapende troepen werden over de eilanden verspreid, waar zij, slecht bewapend, en uitgerust, rusteloos langs de kusten patrouilleerden om infiltraties te keren. De Alfoeren, heidens, ongeciviliseerd, doch gevaarlijk-weerbaar in hun woest-bebost bergland, sneden zich bossen nieuwe pijlen van een soort, die zij zich nog vagelijk herinnerden van hun voorvaderen lang geleden: de mensenpijl. En zo, de klewang wetende op de steen van de Nederlandse garantie, wachtten de Zuid-Molukken zelfverzekerd op de cycloon van oorlogsschepen, vliegtuigen, geschut, gepantserde voertuigen, zware mortieren en machinegeweren, vlammenwerpers en de tienduizenden bajonetten, die koolzwart oprees aan alle horizonten en die snel en onafwendbaar naderde.

De garantie

De Ambonees was te wapen gelopen op géén andere grond dan die, welke op 17 October 1945 zo duidelijk in de boezem van de Nederlandse regering werd uitgesproken en begrepen: „Een volk en een regering, die wankelen en aarzelen in de verdediging van hun duidelijk recht, bevinden zich in de eindphase voor de ondergang”.¹⁾ De uitoefening van zijn zelfbeschikkingsrecht bestond niet slechts uit de voorbereiding tot wering van elk militair geweld van buitenaf (daartoe vertrouwd de Ambonees wellicht nog té veel op de internationale en Nederlandse garanties), doch voorál richtte hij zich bij monde van zijn woordvoerders nogmaals en aanhoudend tot de wereld in het algemeen en tot Nederland in het bijzonder, opdat deze, nu de omstandigheden daartoe dwongen, eindelijk daadwerkelijk zouden bewijzen, dat alle garanties omtrent het zelfbeschikkingsrecht geen voze woorden en waardeloze schrifturen waren. De regering der Zuid-Molukken benoemde een officiële vertegenwoordiger in Nederland. Deze drong er bij de Nederlandse regering voortdurend op aan, zich aan haar verplichtingen te houden, de garanties ten aanzien van het zelfbeschikkingsrecht daadwerkelijk te handhaven en de dictatoriaal-imperialistische neigingen en daden van de Djocjase republiek tegen te gaan. Doch zijn persoonlijke bezoeken werden op de drempel der regeringsgebouwen reeds geweerd, op zijn requesten kwam slechts eenmaal antwoord: de Nederlandse regering wenste met hem niet te onderhandelen, daar de republiek, die hij vertegenwoordigde, niet erkend was. In het openbaar-maatschappelijke leven was deze houding niet slechts woordbreuk geheten, doch tevens onttrekking aan schriftelijke verplichtingen, waar het gerecht in zou worden gekend met onduidelijke gevolgen. De Nederlandse regering echter nam niet eens de moeite, haar houding te rechtvaardigen. Haar schromelijke tekortkomingen dekte zij achter alle middelen, die zij op de Ambonees toepaste, om deze van zijn vrijheidsbesluit af te houden. Zij wees hem zalvend en overredend op de Djocjase belofte van autonomie binnen het bestel van de eenheidsstaat en verweet hem zijn fél wantrouwen tegen Javaanse beloften: zij zag niet in, weigerde in te zien, hoe heel de korte periode na de soevereiniteits-overdracht één schreeuwende aanklacht was tegen de onbetrouwbaarheid van dergelijke beloften. Zij wees de

¹⁾ Van Poll, in de Tweede Kamer der Staten-Generaal: „Namens de katholieke fractie in deze Kamer verklaar ik, dat wij ons op dit historisch oogenblik volkomen en zonder enig voorbehoud achter de regering scharen, als zij weigert met Soekarno en de zijnen in enige bespreking of onderhandeling te treden. Ik zou de regering, indien en voorzover dit nodig mocht zijn, willen toevoegen: wankel niet in deze houding. Een volk en een regering, die wankelen en aarzelen in de verdediging van hun duidelijk recht, bevinden zich in de eindphase voor de ondergang.”

Ambonees op zijn economische zwakheid, daarbij vergetende wíe de schuld droeg aan deze zwakheid, door Ambon honderden jaren aaneen, generatie na generatie, te ontdoen van haar sterkste en gezondste landskinderen; zij vergat ook, dat de Zuid-Molukken geen economische, doch alleen een politieke onafhankelijkheid wensten. Zij wees de Ambonees op zijn politieke geringheid, terwijl zij tezelfdertijd ten nauwste en op voet van volkomen staatkundige gelijkheid samenwerkte met de staat Luxemburg, slechts tweehonderdnegentigduizend zielen tellende tegenover de Zuid-Molukken een vol miljoen, en met een grondgebied, dat wellicht slechts het twintigste deel beslaat van het oppervlak van de Zuid-Molukken.

En terwijl aldus de Nederlandse regering met haar rechterhand de Zuid-Molukken vermaningen en verwijten toeslingerde, strekte zij (niet achter de rug, doch onbeschaamd vrij-uit) de linkerhand om de Djocjase republiek (mede-ondertekenaar van het waardeloze vod, dat Overgangsovereenkomst heette) de machtsmiddelen over te dragen, waarmee de rebelse Ambonees kon worden vermoord.

En Nederland doofde het laatste licht in de vuren en liet de nacht over Ambon komen.

Nood

Langs alle kusten van de eilanden der Zuid-Molukken waakten de kleine groepen gewapenden tegen infiltraties, want rondom lagen de schepen van de Djocjase republiek als hongerige wolven rond de schaapskooi.

De infiltraties kwamen, in de donkere nacht en in onhoorbare prauwen, onopvallende mannen in 's lands klederdracht, zij brachten honderd handgranaten en duizend beloften naar de kustnegorijen. Hun lijken bewezen, hoe fataal zij zich misrekenden in de volkswil. De kusten der Zuid-Molukken bleven ongenaakbaar.

Toch sloop één duister wezen ongezien door de blokkade en tot achter de waakzame maar summere gordel van kustpatrouilles: de nood. Wellicht had deze worger op de andere eilanden minder mogelijkheden, maar op Ambon (leeggebloed en onbewerkt door drie en een halve eeuw van Nederlandse belangen) kreeg hij zijn kans. Wel werd er dag aan dag sago geklopt in de bossen en in de zeeën gevist, maar het dekte de behoefte niet.¹⁾ Er moest worden aangevoerd van de andere eilanden. Medio Juni hield een Djocjase korvet een orembaai aan, die met twintig ton sago op weg was naar Ambon. De bemanning werd als ratten verzopen en zo gebeurde het met de bemanningen van alle orembaais, die probeerden Ambon te fourageren. En nóg een vijand sloeg toe, ditmaal niet langzaam en ongezien, maar onverwacht en zonder genade. In de Bandazee ontworstelde een schrikkelijke eruptie zich aan de ingewanden van de aarde, de koraaltuinen beefden en een hoge, woeste vloedgolf holde teugelloos van west naar oost, werd in de binnenbaai van Ambon tot een vernietigende kracht samengeperst en stortte zich op de kust: in één klap werden negorijen als Galala en Halong opgetild en vermorzeld.

Toen hield de nood zich niet langer schuil. Hij stond reusachtig en onafwendbaar op over Ambon. Een nijpende hongersnood waarde door de negorijen, de natuurramp vrat schrokkerig van de kleine voorraad medicijnen en verbandmiddelen. Ambon kreeg de tijd niet, zich te herstellen van deze schok. Op 20 Juni verscheen een oorlogsbodem voor de kust bij de negorij Toelehoe, de Australische vlag helder en opzichtig in de mast. Juichend liep de bevolking uit en bleef juichend en armzwaaiend te hoop staan, tot de eerste rookpluimen grauw en verraderlijk uit de kanonlopen

¹⁾ De beschikbare rijst op Ambon werd ter beschikking gesteld van de Nederlanders, die verkozen hadden te blijven. („Zij zijn geen sago zovend.”)

waaiden. Er vielen vele slachtoffers, de negorij brandde als een fakkel, radeloos van onmacht moest de kleine militaire bezetting, die niet over geschut beschikte, toezien. De volgende ochtend keerde het schip terug voor een herhaald bombardement, onder meer veranderden de moskee en het hospitaalje in brandende puinhopen, van de kust af hoorde men het honend gejuich op het schip.

Bewust van de ontzaglijke nood, die het eiland Ambon teisterde, wendde de vertegenwoordiger der Zuid-Molukken zich tot het Nederlandse en het Internationale Rode Kruis. Het Nederlandse Rode Kruis deed zwakke pogingen bij de Djocjase regering om toestemming te verkrijgen tot het brengen van levensmiddelen en medicijnen naar de geteisterde gebieden, doch het liet zich weer wegsturen met vage beloften. Het Internationale Rode Kruis bereikte hetzelfde resultaat; het wendde zich tot Djocja, doch kreeg tot antwoord, dat het Indonesische Rode Kruis zelf voor Ambon zou „zorgen” en dat inmenging van het Internationale Rode Kruis onnodig (ongewenst) was. De vertegenwoordiger der Zuid-Molukken, bijgestaan door een Nederlands volksgeweten, legde het gebeuren voor bij de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht te Rotterdam. Deze sprak zich op 24 Juni duidelijk en onomwonden uit: „dat de Republiek Zuid-Molukken het recht had de onafhankelijkheid uit te roepen en gerechtigd is die onafhankelijkheid tegenover iedereen te handhaven, ten einde haar bevoegdheid krachtens artikel 2 der Overgangsovereenkomst te verwezenlijken om met de Verenigde Staten van Indonesië en het Koninkrijk der Nederlanden te onderhandelen omtrent een speciale verhouding tot die beide staten.”

De herder

Met deze conclusie deed de vertegenwoordiger der Zuid-Molukken nogmaals vertwijfelde pogingen, om het geweten van de Nederlandse regering te ontdoen van het vuil van partij- en economische belangen.

De herder echter, bewapend om zijn kudde te beschermen tegen de wolven, keerde de schaapskooi onverschillig de rug toe en spoedde zich naar de borreltafel, waar hij met alle herders uit de omgeving praten moest over de verplichtingen van de vrije, democratische wereld ten aanzien van rechten en vrijheden. Het radeloos gekerm uit de eigen schaapskooi, waar de wolven binnendrongen, wilde hij niet horen, want hij had zoveel te praten. Maar toen een andere herder opstond, een grote en machtige, die veel sigaretten en veel borrels had weg te geven en uitriep dat zijn schaapskooi overvallen werd door de wolven, sprong de slechte, de rampzalige herder overeind en nog vóór de anderen riep hij uit, dat hij direct zijn hond sturen zou, om de schaapskooi van de grote en machtige te helpen beschermen.

De Ambonees zag hunkerend naar de schaduw van een Nederlands oorlogsschip, dat aan de horizon voorbij ijldde op weg naar de Koreaanse wateren.

Strijd I

Op 4 Augustus ging groot gejuich door de hoofdstad Ambon. Uit de wolken was een vliegtuig gedoken, een B-25 bommenwerper, die laag over de huizen kwam, zodat de mensen konden zien — en hun paniek sloeg om in dolle vreugde — hoe onder aan de vleugels de drie vertrouwde kleuren waren aangebracht. Het volk vulde de straten, het haalde zakdoeken en tafelen beddelakens om te wuiven, velen schreiden van ontroering. Toen joeg een tweede vliegtuig uit de wolken aan en uit alle boordwapens maaide het dodelijke vuur over de stampvolle straten. Langs de kusten kwamen telkens de grijze schepen van oorlog ongehinderd naderbij. Langs de steile heuvels en door de ravijnen

rolle de donkere galm van het scheepsgeschut, de uiterst-kwetsbare negorijen bedelvend onder brandgranaten en shrapnells. De soldaten gaven zich voor wat zij waard waren, de radeloosheid van hun onmacht zocht zich een uitweg in dolle improvisaties: daar, waar een weg langs de kust voerde, raasde bij de nadering der Djocjase korvetten een jeep aan met daarin gemonteerd een zware mortier, waarmee schepen, die té dicht onder de kust kwamen, onder vuur werden genomen. Soms bemanden zij met enkelingen, bewapend met mortieren en machinegeweren, een kolé-kolé en beslopen in de avondschemer een korvet; zo wisten zij de korvet Hang-Tua, het vlaggeschip van de Djocjase republiek, wond te schieten boven de waterlijn. De korvet scheurde zich in een dolle ontvluchttingspoging, daarbij uit alle wapens vurend, de kiel open aan een koraalrif en moest uit de blokkadegordel worden genomen voor reparaties in Soerabaja. Maar de strijd was te ongelijk. Tegen de gepantserde en zwaar-bewapende korvetten van Djocja vermocht het tomeloze verzet der trage en houten scheepjes weinig te beginnen, zij werden, het een na het ander, in de grond geboord, maar voor zij kapotgeschoten in de diepte verdwenen, schudden de Ambonse soldaten het „Mena Moeria!” van hun gebalde vuist naar de rood-witte vlag.

In de noodhospitalen in de bergen, waarheen de bevolking was geëvacueerd, waren geen medici en was geen voldoende verplegend personeel. Het verbandmateriaal werd doorlopend uitgewassen in kokend water voor nieuw gebruik. Tallozen konden niet geholpen worden door gebrek aan geneesmiddelen. Dysenterie, oedeem en tropische zweren teisterden het volk. Ten tweeden male, zo kort oopen, doorleed Ambon de oorlogsverschrikkingen van hongersnood en nameloze ellende. De eerste keer wist het volk zich echter niet alleen te staan en achter alle pijn en leed stond het geloof in de herrijzenis van Nederland en het vertrouwen in de laatste overwinning. Thans echter wist het zich verbijsterend duidelijk alleen gelaten, zijn geloof in Nederland verraden en het vertrouwen miskend. Het had alleen zijn geloof nog in de rechtvaardigheid van een almachtige God, die geen rekening hoefde te houden met internationale bemoeiingen en met partij-politieke of economische belangen. En verder vocht het zich liever dood dan de komende generaties over te leveren aan het Javaanse despotisme.

Djocja trof voorbereidingen voor de bezetting van de andere eilanden, ten einde daar aanvalsbases in te richten voor de beslissende stoot tegen het hart van de Zuid-Molukken en de zetel der regering: het eilandje Ambon. Troepencontingenten van tienduizenden waren daartoe vrijgemaakt uit andere gebieden. Nóg had Djocja door het gebrek aan scheepsruimte niets kunnen beginnen, ware het niet, dat de Koninklijke Paketvaart Maatschappij (een Nederlandse maatschappij) bereid werd gevonden, deze troepen, hun gepantserde voertuigen, hun geschut en zware infanterie-wapens over te brengen. De Nederlandse scheepsofficieren, die protesteerden tegen zulk een flagrante Judaspractijk, werden door hun (Nederlandse) directie geprest. En dit werd de verraderlijke dolkstoot in de onbeschermden rug van de Ambonees: terwijl de kusten in de baai bij Piroe, in het zuidwesten van het moeder-eiland Ceram en bij Namlea op het eilandje Boeroe met scheepsgeschut stormrijp werden gebombardeerd, voeren de K.P.M.-schepen tot dicht onder de wal en zetten hun sloepen, bemand met Djocja-troepen, overboord. De Zuid-Molukse bezettingen van enkele tientallen soldaten legden een gordijn van vuur en lood voor de kusten, maar het munitietekort voorkwam, dat de invasie totaal verbijzeld werd. Telkens en telkens kwamen nieuwe golven van landingsvaartuigen aanzetten, zij voeren door de poorten van de hel en eindelijk wisten zij, over de vele doden en gewonden heen, de wal te bereiken. De Molukse troepen trokken zich terug naar het binnenland en de invasie-soldaten legden smalle,

zwaar-verdedigde bruggenhoofden langs de kusten.

Vanaf die eerste avond waarde het spook van de guerilla rond hun stellingen. De patrouilles, die zij ter verkenning uitsuurden, kwamen gedecimeerd en gedemoraliseerd terug: de bossen en bergen waren bezeten van een gewelddadige en onhoorbare dood. Toen trokken de Javaanse troepen zich terug in hun stellingen en kwamen er niet meer uit, in de donkere nachten hoorden zij de hoge, barbaarse schreeuw van de Alfoer en zij kropen doodsbang en huiverend oopen, de nachten waren behekst en de dagen ondraaglijk van moedeloosheid en voorgevoelens. Zij wreekten hun worgend gevoel van minderwaardigheid en angst op de bevolking. Wanneer zij, om zich ruimte te verschaffen, tot een massa-aanval overgingen tegen zwijgende kusten, dreven zij vrouwen en kinderen voor zich uit; wanneer dezen beweging in de struiken voor zich zagen schreeuwden zij: „Schiet maar! Schiet ons dood, maar hén achter ons daarbij!” Aan hun verzoek werd voldaan.

Het geweten van Kerk en recht

Terwijl de dood, de honger en de ziekten rondgingen in de Zuid-Molukken, werd een beroep gedaan op het geweten van de Christelijke Kerk. Op 24 Augustus verklaarde de International Council of Christian Churches te Genève het zelfbeschikkingsrecht voor de Zuid-Molukken wettelijk bewezen. Zij deed een dringend beroep op de Security Council en de Commissie voor Indonesië van de Verenigde Naties, om het geschil objectief te beoordelen, de Djocjarepubliek een halt af te dwingen in zijn imperialistische daden en zorg te dragen voor ogenblikkelijke hulpverlening aan de geteisterde gebieden.

Deze stem van het Christelijk geweten werd gesmoord in het beursgepraat achter gesloten deuren.

De Republiek der Zuid-Molukken deed in Nederland de directie van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij een proces aan, omdat zij zich als civiele buitenstaander daadwerkelijk gemoeid had in een gewapend geschil tussen twee republieken. De K.P.M.-verdediging baseerde de bemoeienis op de bewering, dat het hier een interne Indonesische kwestie betrof, daar de Republiek der Zuid-Molukken internationaal nóch door Nederland erkend was. De uitspraak van de Amsterdamse rechter liet aan duidelijkheid niets te wensen over: deze basis werd ontzekerd door verwijzing naar de Nederlandse garanties ten aanzien van het zelfbeschikkingsrecht en de K.P.M. werd veroordeeld tot het betalen van een boete voor elke volgende daad van hulpverlening aan de Djocjase invasietroepen.

Het onafhankelijke recht, sterkste pijler van de Nederlandse rechtsstaat, had geoordeeld, maar de directie van de K.P.M. ging in hoger beroep.

Strijd II

Op de bruggenhoofden bij Piroe en Namlea bereidde de Djocjase invasietroepen zich voor op de massale stoot tegen het eiland Ambon. De maritieme macht bombardeerde telkens opnieuw de smalle lengte van Paso, vliegtuigen mitrailleurden de negorijen en de hoofdstad.

Als landingspunt was aangewezen de noordoostelijke kust. Het gebied werd stormrijp gebombardeerd en op 28 September brachten drie K.P.M.-schepen (de „Waiwerang”, de „Waikelo” en de „Waingapoe”) de stoottroepen uit Ceram en Boeroe aan. In landingsvaartuigen bestormden deze de negorij Toelehoe, die door ongeveer twintig man Ambonse troepen verdedigd werd. Tot driemaal toe werden de aanvallen opgevangen in een moordend vuur, toen dwong munitiegebrek de verdedigers tot terugtrekken. Opgehouden door wanhopige verdragsgevechten, breidden de Djocjase troepen hun bruggenhoofd uit langs

de kust. In ononderbroken stroom brachten de landingsboten soldaten, gepantserde voertuigen en zware wapens aan. Zij overspoelden, voorafgegaan door Ambonse vrouwen en kinderen, kustnegorijen als Soelie en bereikten na harde gevechten de landengte van Paso, waar de Ambonse troepen een verdedigingslinie van twee kilometer diepte hadden opgeworpen. Zij beukten de stellingen met hun geschut en beproefden herhaalde stormlopen, geleid door pantserwagens en carriers, doch zij liepen zich te pletter tegen de furieuze bezetenheid van een handvol Ambonezen. Hun omsingelingstroepen werden in het beboste heuvelland opgevangen en in de pan gehakt, in de nachten drongen kleine groepen guerilla's tot achter hun linies en richtten er geluidloze bloedbaden aan. Zienderogen slonk de hoofdmacht tot een hysterisch beangst restant. Doch Djocja beschikte over een schier onuitputtelijk reservoir van mensenmateriaal. De bevelhebber der invasietroepen, de kolonel Kawilarang, zette alles op alles. Niet slechts liet hij van buiten steeds nieuwe troepen en zwaarder gevechtsmateriaal aanvoeren, doch hij onttrok grote contingenten aan de bezettingslegers van Ceram en Boeroe, verzamelde ze op zijn bruggenhoofd en bereidde de aanval voor op de hoofdstad Ambon, nog geen twaalf kilometer ten westen van het Paso-front.

De Molukse troepen op Ceram en Boeroe, bijgestaan door de onzichtbare Alfoerse doders uit het bergland, omsingelden de restanten van de bezettingslegers, overrompelden hun vooruitgeschoven posten en deukten de bruggenhoofden zo zeer in, dat aanzienlijke kuststroken weer werden prijsgegeven en de Djocja-troepen zich nog slechts concentreerden op smalle en zwaarverdedigde punten, waar zij zich niet meer buiten waagden.

Een telegram

Thans enigermate er van overtuigd, dat het de Ambonees bittere ernst was en dat geen overreding hem er meer toe brengen kon, zich willoos over te leveren aan het Djocjase imperialisme, deed de Nederlandse regering een laatste, wringende poging om de schijn van verantwoordingsbewustheid op te houden: op 2 October richtte zij, middels een telegram van haar minister-president aan de minister-president van Indonesië, een oproep aan de Djocjase eenheidsstaat om de strijd tegen Ambon te staken: „Het Nederlandse volk gevoelt zwaar de verantwoordelijkheid voor het feit, dat het door de overdracht van de souvereiniteit de zorg voor het welzijn van de Ambonese bevolking uit handen heeft gegeven." Dit was een niet mis te verstaan woord. In Nederland hielden zich tienduizenden (ex-KNIL- en KL-soldaten, artsen en verpleegsters) gereed om onmiddellijk spontaan gehoor te geven aan de eerste oproep van de Nederlandse regering tot daadwerkelijke steunverlening aan de Republiek der Zuid-Molukken; het Nederlandse volk had reeds een fortuin bijeengebracht voor geneesmiddelen en noodzakelijke levensmiddelen die zo overgebracht zouden kunnen worden. Terzelfdertijd greep in Indonesië de angst naar de strot van de Nederlandse gemeenschap, die reeds zo vaak de gevolgen van een Nederlands verzet tegen de Djocjase willekeur aan den lijve had ondervonden.

Doch het Indonesische antwoord kwam, een onvriendelijk antwoord, ten dele een verbazing en ten anderen dele een bedekt dreigement. Toen werd er geen woord meer in Den Haag gehoord, want de Nederlandse regering, geschrokken van eigen initiatief en boos aangezien door de belanghebbenden in Nederlandse kapitaalinvesteringen in Indonesië, had haastig reeds de rug omgewend en bereidde zich voor om haar belofte, ook nog Harer Majesteits Tjerk Hiddes over te dragen aan de Djocjase eenheidsstaat, te concretiseren.

Er was in Indonesië géén opluchting onder de Nederlandse gemeenschap. En in Nederland gaf het Hoge

Gerechtshof een uitnemende beslissing inzake het bestaan van de Zuid-Molukse Republiek en de rechtvaardigheid van de uitoefening van het zelfbeschikingsrecht.

Strijd III

Reeds in de eerste dagen van de strijd aan het vierhonderd meter brede Paso-front maakten de Ambonse troepen het krijgsplan van de kolonel Kawilarang buit. De overrompeling van Ambon zou een week in beslag nemen.

Deze strijd aan het Paso-front alleen duurde reeds langer dan een maand. Zij kostte de invasietroepen zo ontstellende verliezen, dat de bevelhebber de doorbraak naar de hoofdstad Ambon uitstelde tot de komst van eskadrons pantserwapens, zwaarder geschut en vlammenwerpers. Intussen werd de stad Ambon schier dag aan dag gebombardeerd door korvetten en door vliegtuigen gemitrilleerd. Met handvuurwapens haalden de Ambonse soldaten een laag-overvliegende Mitchell-bommenwerper omlaag. Het munitiegebrek werd echter niet voldoende gecompenseerd door de veroveringen op de invasietroepen, de soldaten hongerden en zij raakten uitgeput door de harde strijd, die hen geheel opeiste en die geen dag of uur van respijt gunde aan de handvol geradbraakten. En intussen brachten landingsvaartuigen steeds nieuwe duizenden manschappen aan en materiaal, het groeide uit tot een schrikkelijke overmacht, die onhoudbaar en fataal op de oververmoeide verdedigingsgordel van Paso beukte.

Toen kwam, op grootscheepse wijze, de rechtstreekse aanval tegen de hoofdstad Ambon. Een ononderbroken stroom pantserwagens en carriers brak achter een loeiend scherm van vlammenwerpers door het Paso-front, daarachter golfde een woedende zee van bajonetten. Blindelings wierp de Ambonse soldaat zich op de noodlottige vloedgolf, hij schoot de gevechtsgloeiend heet tot de laatste patroon en gebruikte daarna bajonet en klewang, hij ging de pantserwagens te lijf met trossen handgranaten en besprong de open carriers; een Japanse tank-officier, commandant van de pantserpits, werd door een ongewapende jongen uit zijn voertuig gesleurd en stierf een radicale dood met zijn keel tussen diens tanden. Terzelfdertijd landden grote troepencontingenten bij de hoofdstad Ambon, waar nauwelijks nog de smookwalm van een intensief bombardement was verwaaid. Een invasiegroep, die bij Batoe-Merah landde, werd opgevangen door een tiental soldaten, die toevallig in twee trucks voorbijkwamen op weg naar het Paso-front. Het was een rampzalig overschot, dat ten slotte nog aan boord van de kustvaarder wist terug te vluchten. Djocjase vliegtuigen wierpen tweehonderdvijftig parachutisten af boven de stad, geen die dit overleefde. En intussen bestormden de landingsvaartuigjes over een breed front de stad. Toen de verdedigers ten slotte door munitiegebrek noodgedwongen het vuren staakten, konden de honderden soldaten landen en achter hen brachten de landingsvaartuigen geschut en zware infanteriewapens aan. Terwijl de hoofdmacht van de Molukse troepen leeggeschoten terugweek naar de beboste heuvels, bleef een kleine groep radicalen in de stad achter en verborg zich in de onderaardse gangen van het geruïneerde fort Victoria. Toen de avond van die eerste invasiedag uit de besmookte hemel daalde, was de Djocjase pantsercolonne moeizaam op weg naar het bruggenhoofd, dat door de invasietroepen bezet was. In die nacht kropen de verborgenen uit de onderaardse gangen van het fort te voorschijn. In een hijgend man-tegen-man-gevecht likvideerden zij de gehele bezetting van het fort, ruim driehonderd man sterk. En de hele nacht knalde het rusteloos langs de stadsranden, de verliezen van de invasiegroepen waren zo groot, dat de commandant gedwongen was ter plaatse te blijven.

Ten slotte braken de gepantserde eenheden door en

bestormden ook van de oostzijde de rokende puinhopen van de stad Ambon.

Over het eilandje woei de schrikkelijke geur van vele onbegraven doden.

Phase

Nauwelijks was de rood-witte vlag op fort Victoria gehesen. of de Djocjase bulletins verkondigden de buitenwereld, dat de actie tegen de opstandige Ambonezen ten einde was en nog slechts een kwestie van enkele opruiming in het binnenland. Djocja had terecht haast met de publicatie. De affaire Zuid-Molukken was op de een of andere manier tóch tot de Veiligheidsraad doorgedrongen. De toenmalige voorzitter, Warren Austin, hield echter de gegevens achterwege tot de laatste dag van zijn voorzitterschap, toen achterhouding van de rapporten onmogelijk was geworden. Men nam toen zelfs de moeite niet, de zaak nog op de agenda te plaatsen. Er kwam géén commentaar van de Nederlandse vertegenwoordiging.

In Nederland ontwikkelde de situatie zich in andere richting. De Ambonse vertegenwoordiging, eindelijk zich helder bewust van de onwil van de Nederlandse regering om haar garanties ten opzichte van de Zuid-Molukken na te komen, trachtte tenminste de levens van ruim twaalfduizend Ambonezen op Java te redden. Het KNIL was ontbonden. De in Indonesië gedemobiliseerden hadden het recht op terugzending naar een door henzelf te bepalen gebied, gelegen binnen de grenzen van het voormalige Nederlands-Oost-Indië. De Nederlandse legerleiding, destijds fataal traag in de uitvoering van dit, door de Nederlandse regering gegarandeerde recht, had een vierduizendtal Ambonse militairen (velen ontwapend), met hun gezinnen verzameld in enkele kampen op Java. Deze militairen hadden zich eenstemmig verklaard voor terugzending naar dat deel der Zuid-Molukken, dat niet bezet was door de Djocjase troepen. De Nederlandse regering had echter subtieler verantwoordingen en verplichtingen aan de republiek Indonesië, zij had daarnevens zich te houden aan een partij-programma, dat hameren bleef op de repatriëring van de paar duizend KL-militairen, die op Java waren achtergelaten ter beveiliging van de Ambonse kampen. Daarom weigerde zij te luisteren naar het uitdrukkelijke verzoek van de Ambonse militairen en zij bepleitte demobilisatie op Java of terugzending naar dat deel der Zuid-Molukken, dat door Djocja zou worden aangewezen. Zij werd wrevelig bij de halsstarrige weigering van haar vroegere soldaten om zich zonder meer over te leveren aan de willekeur van de Indonesische machthebbers. Zij pleitte, overreedde, bezwoer, smeekte en dreigde, maar de Ambonees (schaap op weg naar de slachtbank) wenste persoonlijk te beslissen of hij zijn keel al dan niet vrijwillig zou ontbloten voor het slagersmes. Hij zwoer (en een Ambonees zweert slechts eenmaal), dat hij zijn gezin en zichzelf van het leven zou beroven, wanneer de Nederlandse regering hem dwingen zou zich ongewapend over te leveren aan de Djocjase imperialisten. Voor de levens van deze twaalfduizend vocht de Zuid-Molukse vertegenwoordiging in Nederland. Ambonse militaire woordvoerders dagvaardden de Staat der Nederlanden in kort geding voor de rechtbank, toen deze aankondigde dat hij er toch toe zou overgaan, de Ambonse militairen en hun gezinnen te vervoeren naar Ambon. De zaak zou op 16 December voorkomen. Op 4 December werd de dagvaarding uitgebracht. Op 6 December, des ochtends vroeg, werd de Ambonse woordvoerder bij zijn militaire chef (een Nederlandse generaal) ontboden, die hem namens de Minister van Oorlog mededeelde, dat hij met nog een lid van de militaire delegatie de volgende ochtend zou worden teruggestuurd naar Indonesië. De president van de rechtbank werd door de advocaat van de militaire delegatie direct ingelicht over deze onverwachte en bevreesdende beslissing, waarop de president het geding bepaalde

op dezelfde dag, te vier uur in de middag. De chef der militaire woordvoerders werd hiervan op de hoogte gebracht. Toen tegen kwart voor een nog geen intrekking van de gegeven order tot terugkeer naar Indonesië was gekomen, werd om kwart over een de dagvaarding uitgebracht. Te drie uur werd de advocaat van de Ambonse woordvoerders door de advocaat van de Staat der Nederlanden telefonisch ingelicht omtrent de toestemming, die aan de woordvoerders was verleend tot het blijven in Nederland, „zulks om redenen buiten de dagvaarding gelegen.” Even voor de zitting op 16 December werden de woordvoerders opgeschrikt door een wanhoopsbericht uit de Ambonse kampen op Java: de 18e a.s. vertrek een schip met Ambonse gedemobiliseerden van Java, ze zijn ertoe geprest.

Op 16 December behandelde de Haagse arrondissementsrechtbank de zaak. In afwachting van de uitspraak, die op 21 December zou volgen, gelastte de president van de rechtbank de Nederlandse regering de status quo te handhaven en geen Ambonezen te verscheppen.

Op 18 December verliet desondanks een schip met Ambonse militairen en hun gezinnen Java. De Minister van Oorlog beriep zich op een telegram, dat ontvangen zou zijn van Ambonse woordvoerders op Java, die uitdrukkelijk verklaarden, dat de verscheepten vrijwillig waren gegaan. De vertegenwoordiging in Nederland telefoneerde naar Java om nadere gegevens, het antwoord luidde: „Dat is de grootste leugen, die er ooit op aarde heeft bestaan. Er is nooit zo'n telegram door ons verzonden. Het is onzin, dat de jongens het besluit hebben genomen om naar Ambon te worden afgevoerd.”

Op 21 December deed de president van de Haagse arrondissementsrechtbank uitspraak in de zaak Ambonse militairen contra de Staat der Nederlanden. In het vonnis werd de Staat der Nederlanden de afvloeiing en wegvoering verboden van ex-KNIL-militairen en hun gezinnen op Java naar Ambon of naar een ander door de republiek Indonesië bezet of beheerst gebied, zonder toestemming van de betrokkenen. Een dwangsom van één miljoen gulden werd geëist voor elk schip, dat toch met deze militairen naar de genoemde gebieden zou vertrekken zonder dat tevoren uitdrukkelijk verzekerd was, dat dit transport geschiedde overeenkomstig de keuze der militairen en hun gezinnen.

Dit woord was klaar en duidelijk. Verwacht mocht worden, dat de Nederlandse regering, verdedigster van de meest-essentiële voorwaarden voor het bestaan van een rechtsorde, zich dit onduidelieke vonnis van een harer onafhankelijke rechters tot haar richtlijn zou nemen. Het recht, de burger van een rechtsstaat gegeven, om in hoger beroep tegen een uitspraak van een rechter te appelleren, zou, indien toegepast door de regering van die rechtsstaat, het karakter krijgen van openlijk wantrouwen tegen de rechterlijke macht. Desondanks ging de Nederlandse regering tegen deze uitspraak in hoger beroep.

In Januari werd de zaak nogmaals in den brede behandeld voor het Haagse Gerechtshof, andermaal met hetzelfde resultaat. Toen wierp de Nederlandse regering, zich beroepende op overmacht, het recht van cassatie op bij de Hoge Raad.

Doch de aandacht was op deze twaalfduizend Ambonse mensenlevens gevestigd. Tenslotte besloot de Nederlandse regering de Ambonse KNIL-militairen tijdelijk het asylrecht in Nederland te verlenen, zo dezen de wens daartoe te kennen gaven.

Mena Moeria!

Op het eiland Ambon houden de Djocja-troepen een smalle kuststrook en de hoofdstad bezet. Hun verbindingswegen zijn levensgevaarlijk. Een diepe neerslachtigheid hangt als een loodzware, donkere deken over dit bruggenhoofd. De patrouilles, die er overdag

op uit worden gezonden, wagen zich ternauwernood in de buitenwijken. Hun angst en kommer liggen ingeklemd tussen de groene, zwijgende heuvels, die gevoelloos van haat neerzien op de rood-witte vlag. De enkelingen van de bevolking, die achterbleven, spoeden zich zwijgend en nors door de verlaten en verwoeste straten.

De Zuid-Molukse regering is uitgeweken naar Ceram. Daar is nog slechts een zeer smal bruggenhoofd bij Piroe in handen van de Djocja-troepen. Deze zijn nooit gewend geraakt aan de hoge, schrille schreeuw van de berg-Alfoer; die schreeuw legt in één ongenadige ruk alle zenuwen van de bezetting bloot. Geen der patrouilles dringt meer het bergland binnen. Ergens bij het begin dier smalle bergpaden, modderige tunnels in het groen van de bossen, hangen als een zwijgende waarschuwing de naakte skeletten van hen, die maanden geleden hier als eersten patrouilleerden en die récht in een geluidloze pijl liepen. En op Boeroe is het zo, en elders op de eilanden, eenmaal glimlachende bouquets in een aquamarijnen zee, doch thans zwijgzame, bespookte wildernissen vol smart en nood en pijn.

Er is een Indonesische gouverneur aangesteld over deze gebieden. Hij heeft reeds driemaal zijn residentie verplaatst, want hij weet niet waar hij de minste onveiligheid vinden kan. De man is een zenuwpatiënt geworden met obsessies en afgekloven nagelranden, slachtoffer van de stilte en de kille adem van haat, die rond de bergen hangen. En de bergen omzomen zijn hele leven. Hij stuurt dringende maar vruchteloze telegrammen naar Djocja om aflossingen voor zijn gedemoraliseerde Javaanse troepen en om steeds nieuwe versterkingen. Djocja zwijgt. Djocja heeft zijn troepen nodig en in steeds grotere mate: in Noord- en Zuid-Celebes, in Oost- en West-Java, in Zuid-Sumatra en in Atjeh en overal elders. Niemand weet, wat en hoe het einde zal zijn, de gouverneur vermoedt het alleen en hij lijdt aan een ondraaglijk silap hati.

In de bergen zit de Ambonees op een rolsteen van een kristalheldere bergstroom, uitziende over de vallei die in grijs-groen omlaagspringt naar de flauwe kustlijn van de baai. De dunne mist sluierd over de beboste heuvels. Een magere, pezige Ambonees als een wilde boskat, de rode kain berang om de nek geknoopt, met onverzorgde haren en waakzaamheid in de ruglijn. Een eenzame man. Ook hij weet niet wat en hoe het einde zal zijn: zijn illusies en zijn verwachtingen, zijn vrouwen en het geloof in zo heel veel zijn vermorzeld, verguisd en teloorgegaan. Hem is niet veel gelaten, maar wellicht is het voldoende.

Zijn kerken zijn vernield, maar deze grote, kille ruimte van hemel en beboste bergen is een oneindige kathedraal, waarin hij zijn God te vinden weet. Zijn eigen zoon stierf aan het Paso-front, maar zijn buurmans vrouw heeft gisteren juist een nieuw leven gebaard in het kraambed van bladeren in het noodbivak. Er zijn geen patronen meer voor zijn geweer, maar de geduldige rolsteen in de rivierbedding houdt zijn klewang doorlopend scherp.

Ja, het is niet veel, maar voor hem voldoende om te zitten op een uitkijkpost, de rug gekromd in waakzaamheid.

Het geluid van detonerend dynamiet is weggedreund over de baai van Ambon. Het monument bezijden de ruïne van fort Victoria, voor de aloon-aloon, is in duizend brokken uiteengeslagen. Er is geen mens, die in staat zal zijn nog ooit de fragmenten van de oude eed „Door de Eeuwen Trouw” weer bijeen te zoeken uit het puin en de geschroeiende aarde. Géén Nederlandse garantie, géén Nederlandse belofte zal deze fragmenten ook ooit weer duurzaam bijeen kunnen houden. Dit is voorbij en God alleen weet, hoeveel het de Ambonees gekost heeft voor het zó onherroepelijk voorbij was.

Het is in tijden van ontzaglijke nood, wanneer een volk zielenaakt tegenover de beslissing staat van zijn toekomst in knechting of vrijheid te leven, dat haar een levensdevies gegeven wordt om uit te dragen door alle storm en strijd. Nederland heeft in zulk een rampzalige tijd een devies als strijdbanier ontvangen: Ik zal handhaven. — Het is beter daarvan niet te spreken in tijden als wij thans beleven, daarvoor is de klank te waarachtig. Maar de historie heeft bewezen, hóé hoog de nood gestegen moet zijn, voor zulk een devies tot een volk komt.

Ambon heeft zijn oud, offervaardig devies verloren. Wat geen drie en een halve eeuw van strijd en ontbering vermocht, nóch de Japanse beulsamoerai, bereikte Nederland met radicaal dynamiet. Maar het dynamiet heeft méér gedaan: het heeft in één vermorzelende klap de kluis van een eeuwenoude volksherinnering opengebroken en daaruit is, fél en bevrijd, de havik van een traditie omhooggeschoten, récht en moedig de stormhemel van de toekomst zoekend, en zijn schreeuw, gewrongen uit het gescheurde hart, trilt over de bergen en bossen en zeeën en alle pijn, alle radeloze nood en kommer is daarin gesmeed tot een bliksemend zwaard:

MENA MOERIA! Een voor allen, allen voor één!

Ambon betekent mist, nevel en sluier. Het eiland heeft de naam te danken aan de dunne nevel, die doorlopend over de heuvels hangt.

Potongen: letterlijk: snijden, in de betekenis van hoofd afhakken.

Marsosé, marsosé, 'tis terlaloe marsosé etc.: populair soldatenlied, oorspronkelijk van het befaamde korps *maréchaussée*, de mannen van de zogenaamde „bloedvingers”.
„O *maréchaussée*, het is voor eens en altijd *maréchaus-*

sée, valt er een, dan vervangen hem tien anderen, wij zijn eens en voor al *maréchaussée!*”

Orembaai (aroembai): grotere roei-zeilprauw van de Molukken.

Kolé-kolé: kleine, van een uitgeholde boomstam vervaardigde prauw.

Kain berang: oorlogskleed, de rode halsdoek.

Silap hati: letterlijk: de vlucht van het hart, dat is heimwee.

Mena Moeria

Ongebroken en vol goede moed!

Mr. Dr. HORACE HUBO ALEXANDER
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER
Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA

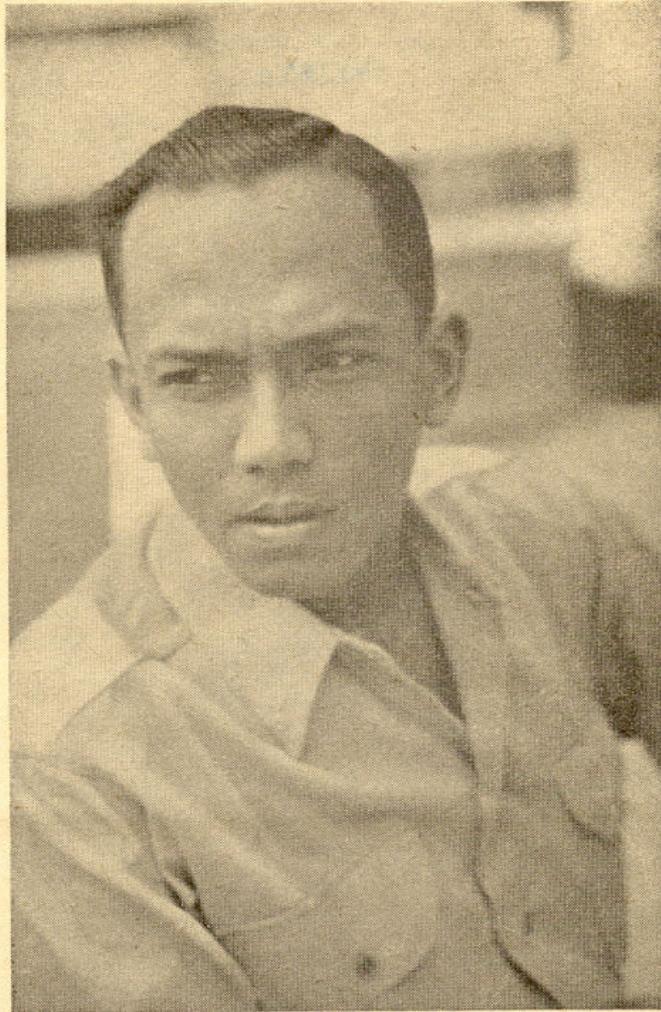

TER HERDENKING VAN HET ÉÉNJARIG
BESTAAN VAN DE REPUBLIEK DER
ZUID MOLUKKEN

„EEN STRIJD TEGEN ONRECHT KAN NIET VERLOREN WORDEN”

Mena Moeria

Z. Exc. Mr. Dr. SOUMOKIL
*Minister van Buitenlandse Zaken der Repoebliek
Maloekoe Selatan.*

„VECHT MET DE VERBETENHEID ONS VOLK EIGEN
TEGEN DE DUISTERE MACHTEN VAN OVERZEE”

(uit een radiotoespraak tot de RMS-soldaten)

Onze plicht

IS TE STRIJDEN
TOT ONS DOEL
IS BEREIKT!

Z. Exc. P. W. Lokollo, Gevolmachtigd
Vertegenwoordiger der Repoeblik Ma-
loekoe Selatan:

*„Slechts één doel: de volledige souve-
reiniteit van onze Republiek!”*

DE REPUBLIEK DER ZUID-MOLUKKEN IS NU ÉÉN JAAR OUD GE-
worden. In dat ene jaar is er zoveel gebeurd, te veel om op te noemen. Tegenslagen, ver-
raad van de zijde van onze beste vrienden, nederlagen en natuurrampen, maar aan de
andere kant ook steeds weer grote liefdeblijken Gods, soms onverwacht en onherkenbaar.

Dat ene jaar heeft ons zo bijzonder veel geleerd.

Wij hebben geleerd ons volkomen los te maken van het waandenkbeeld, dat wij hulp
zouden kunnen krijgen van een Regering, die wij eeuwenlang trouw hebben gediend;
wij hebben ervaren, dat het helemaal niet tot de onmogelijkheden behoort te behoren, dat
een Christenregering in deze supermaterialistische wereld, zonder de minste consideratie
een volk opoffert aan kapitalistische belangen; wij hebben de
bittere ervaring opgedaan, dat zelfopofferende trouw in deze
verpolitiekte wereld geen waarde meer heeft en dat een vlag,
door ons eeuwenlang als onze vlag beschouwd en verdedigd, nu
kan worden gebruikt om het oorlogsmateriaal van onze vijand
te dekken.

Inderdaad, het kan verkeren!

*De Ambonse soldatenvrouw, die op Nederlands bevel trouw met haar man
de rimboe introk, voor de Nederlandse zaak . . . .!*

Nu zijn wij door de opgedane ervaring wijzer geworden en ... voorzichtiger in onze verwachtingen!

Wij weten nu, dat het niet vanzelfsprekend meer is, dat een Regering, die wij drie en een halve eeuw met hondentrouw hebben gediend, ons helpt, wanneer wij in doodsgevaar verkeren. Het is ons daarentegen nu duidelijk gebleken, dat zo'n Regering in staat is onze vijand te helpen om ons te vernietigen.

Onze trouw aan de Nederlandse Regering heeft ons duizenden doden gekost, ons vrouwen in de goede trouw dier regering heeft ons vaderland aan de rand van de afgrond gebracht, maar Goddank, desondanks hebben wij de strijd nog niet verloren en bestaat nu onze Republiek één jaar. Wij zijn door de geleden nederlagen niet gebroken en zetten de strijd met goede moed voort tot onze Republiek zal zijn geworden een vrije en soevereine staat, gezuiverd van de Indonesische indringers.

Het is de heilige plicht van elke Zuid-Molukker om te strijden tegen de Indonesische agressie tot van Zuid-Molukse bodem de laatste T.N.I.-soldaat zal zijn weggevaagd, want er is te veel onschuldig bloed vergoten, er zijn te veel vrouwen, kinderen en ouden van dagen uitgehongerd, te veel jonge meisjes en vrouwen onteerd, kortom te veel leed over ons land en volk gebracht, dan dat wij het verzet zouden staken en ons overgeven aan de vijand.

DIT LEERDEN ONS ONZE VADEREN!

Oendoéré. Oendoéré!
Djangan oendoéré!
Apa datang dari moeka,
Djangan oendoéré!

Vrij vertaald luidt dit:

Sta pal onder álle omstandigheden!

Eens zullen wij weer naar dit mooie Banda gaan, dat dan vrij gebied van de Souvereine Repoeblik Maloekoe Selatan zal zijn.

Hoe lang de strijd ook duren mag, hoe zwaar ook het verlies zal zijn, opgeven zal de Zuid-Molukker die strijd niet, zolang de zege nog niet is bevochten en het recht nog niet heeft gezegevierd, want het bloed der Zuid-Molukse helden legt onverbiddelijk de verplichting op ons, Zuid-Molukkers, om de opengevallen plaatsen weer in te nemen en de geschonden eer van onze vrouwen en meisjes roept ons voortdurend tot de strijd op.

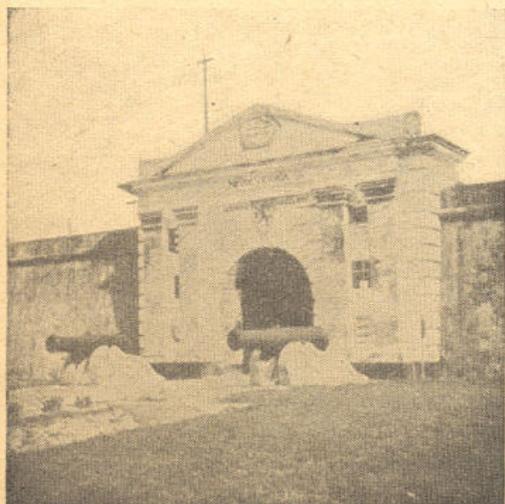
Ons volk is klein, ons land een speldeprikk missschien op de wereldkaart, maar eerder willen wij helemaal ten onder gaan in de strijd tegen onrecht en Indonesisch fascisme dan geknecht voort te leven onder vreemde heerschappij en in slavernij.

In een wereld, die volkomen dronken is van materialistische belangen, willen wij geestelijke waarden hoger achten en zijn wij bereid die geestelijke waarden te verdedigen met inzet van alles wat ons lief en dierbaar is.

Onze strijd tegen de Indonesische agressie is een rechtvaardige strijd en het stemt ons

tot innige dankbaarheid, dat wij de plicht hebben in zo'n strijd mee te mogen vechten om ons Vaderland te bevrijden van vreemde overheersers, die zich aan ons hebben opgedrongen maar nooit door ons zullen worden geaccepteerd.

Geve God, dat wij die plicht nimmer vergeten, waar wij ons ook mogen bevinden!

Een bolwerk der Nederlanders, ter bescherming van de handel. Herinnering aan Nederlandse belangstelling voor Ambon!

Nu is die tijd voorbij.

Dit fort bergt thans de vrienden van Nederland: de T.N.I.-soldaten, doods vijanden van de R.M.S.-vechters.

Erkend of niet erkend:

WIJ ZIJN EEN SOUVEREIN VOLK!

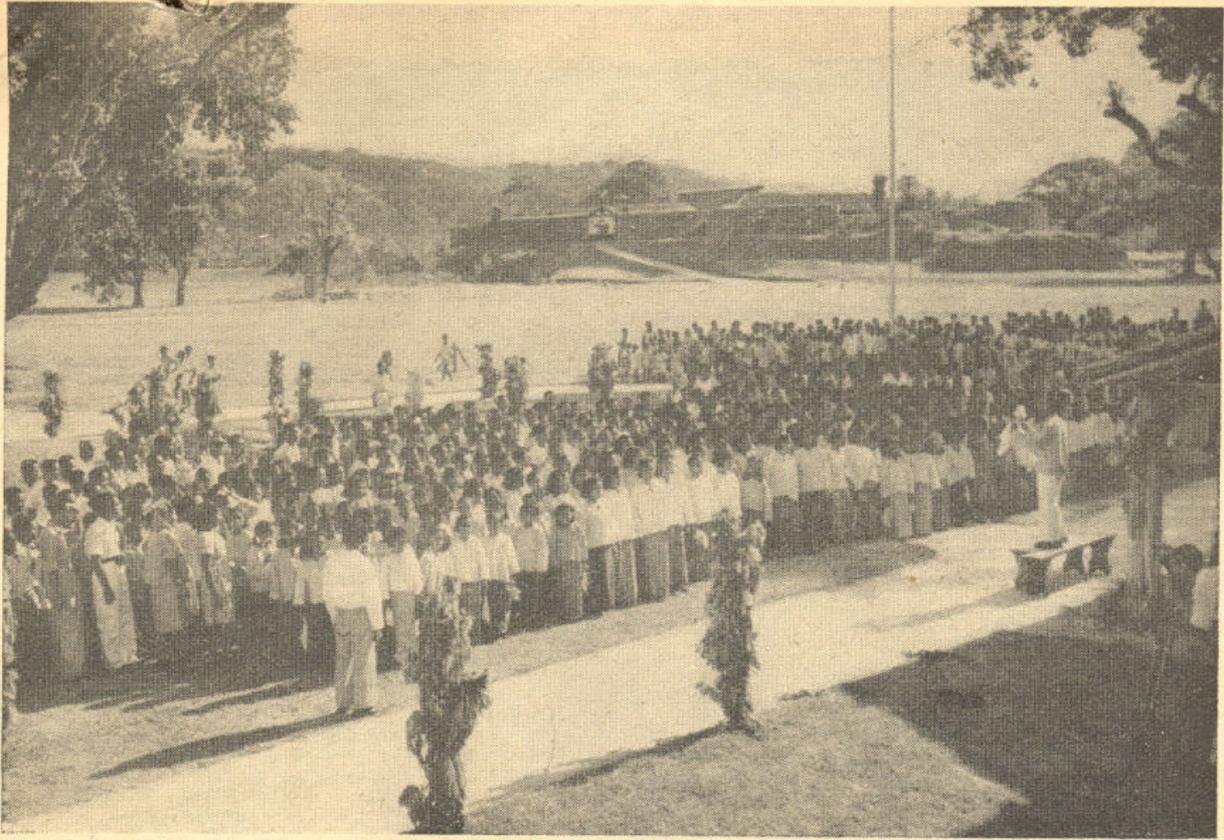
Geen enkel land heeft tot nog toe onze geproclameerde Republiek willen erkennen. Zelfs *Néderland* niet, dat ter Ronde Tafel Conferentie met de Repoebliek Indonesia Serikat is overeengekomen, dat de volkeren van Indonesia het zelfbeschikkingsrecht kunnen uitoefenen, wanneer zij dat wensen. Zelfs *Néderland* niet, waar de Rechter heeft uitgesproken, dat de Zuid-Molukkers het recht hadden om een eigen soevereine Republiek uit te roepen.

Echter de weigering van de internationale wereld om de Republiek der Zuid-Molukken te erkennen doet niets af aan het feit, dat de Zuid-Molukkers zelf hun Republiek als soverein beschouwen. In het hart van de Zuid-Molukker is de soevereiniteit van zijn Republiek absoluut niet afhankelijk van de erkenning door een buitenlandse mogendheid en de weigering van Nederland om genoemde Republiek te erkennen kan alleen de soevereiniteitsgedachte bij de Zuid-Molukkers versterken.

De internationale wereld kan gemakkelijk de erkenning van de soevereiniteit der Republiek der Zuid-Molukken weigeren, omdat de R.M.S. nog niet over voldoende middelen beschikt om zijn soevereiniteit tot uitdrukking te brengen en op afdoende wijze te verdedigen tegen een buitenlandse vijand. Dat tekent temeer de geestelijke onwil van de internationale wereld om ten koste van alles het recht zijn beloop te laten, ook al betreft het volken en landen, die onmachtig zijn zich militair te doen gelden.

Voor dit land willen wij sterven.

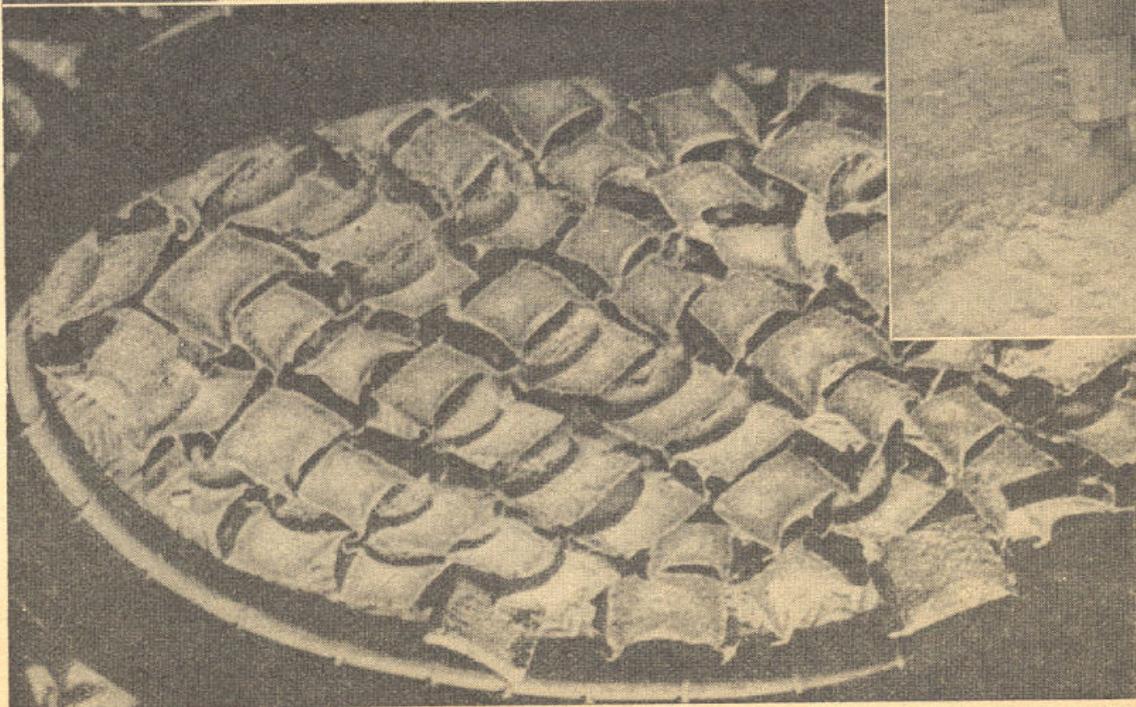
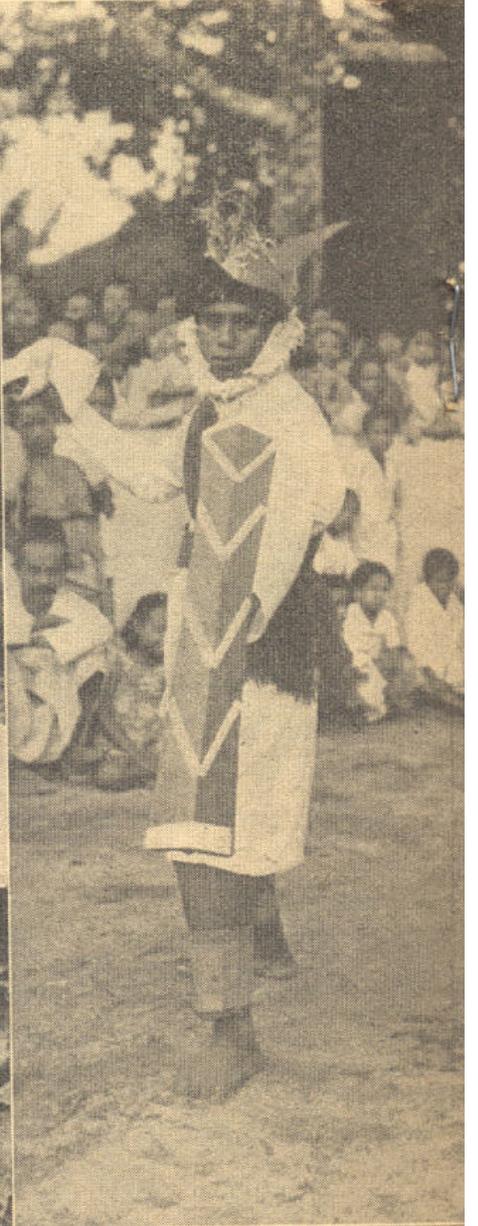
In ons land zijn wij soeverein, of wij erkend worden of niet!

De burgers van de Zuid-Molukse Republiek hebben zich echter te gedragen als burgers van een soevereine staat, al is dat misschien een reden voor sommigen, die de moed niet kunnen opbrengen om de rechten van anderen te erkennen, om schouderophalend en glimlachend neer te kijken op die burgers.

Het is nu eenmaal de gewoonte, dat men in een vrijheidsstrijd zijn volk, dat vecht voor de vrijheid beschouwt als een soeverein volk, onafhankelijk of de buitenwereld dat doet of niet. Immers die vrijheidsstrijd steunt op het sterke besef, dat men soeverein is! Uit dat besef put men toch de moed en bezieling ter voortzetting van de allesbepalende strijd?! Zo beschouwen de Zuid-Molukkers zich ook als een volkomen soeverein volk en putten zij kracht en bezieling uit het besef, dat zij soeverein zijn en het recht bezitten om die soevereiniteit te verdedigen tegen elke buitenlandse aanval.

En hun strijdkreet „Mena-Moeria” zal overal weerklinken ter vertolking van het diepe besef van hun soevereiniteit met een nimmer verzwakende kracht.

Inderdaad, wij zijn soeverein, erkend of niet erkend!

*De dag komt, o Mohammedanen der Zuid-Molukken,
dat wij weer dansen en zingen.
Als de R.M.S.-strijders weer terug zijn op Ambon,
Haroeke en Saproeca.*

*Weest paraat, gij Zuid-M
zal zegevieren!*

*Sago. Het voedsel, dat ons niet afhankelijk doet zijn
van de Javaanse rijst.*

Molukse jongeren. Het recht

Tjakele, Tjakele!
Bewaart gij uw kleurige hoofdtooien en mooi versierde
schilden, want het feest der bevrijding komt!

Gij zult weer dansen, Zuid-Molukse meisjes!
Mena Moeria!

DE INTERNATIONALE BELANGSTELLING

voor de Zuid Molukse vrijheidsstrijd

Dat langzaam maar zeker de internationale belangstelling voor de Zuid-Molukse vrijheidsstrijd groeiende is, kunnen wij merken aan de resultaten, die de Zuid-Molukse Vertegenwoordiger in de Verenigde Staten van Amerika, de heer K. J. V. Nikijuluw na maandenlange arbeid heeft weten te bereiken.

Hieronder volgt bijvoorbeeld een stukje uit een artikel in de Grand Rapids Press naar aanleiding van een speaking-tour, die de heer Vigeleijn Nikijuluw in de Staat Michigan heeft ondernomen. Onder de kop: „*They ask only freedom*” schrijft dit blad:

“At present the South Moluccans' chief problem is to get their case heard. The chairman of the South Moluccan delegation to the United States, Karel J. V. Nikijuluw who was in Grand Rapids tuesday, doesn't minimize the difficulty of that problem. He says that so far the Indonesian republic, the Netherlands government and the United Nations have refused to listen to the South Moluccans.

“While the Dutch may believe that it is up to UN to hear the South Moluccans, Nikijuluw is having trouble trying to persuade UN that it should. Of course, UN has several other Asian problems on its hands — notably the Korean war and the Kashmir dispute in India. But the South Moluccan question ought not to be shoved completely out of mind because of this. It commands attention because of the fact that it concerns the principle of self-determination — a matter of no little importance to other peoples in the Pacific area. The right to selfgovernment is at stake in Korea; UN forces are fighting to preserve it there. It seems a little short-sighted of UN not to agree at least discuss that right as it concerns the South Moluccans”.

K. J. Vigeleijn Nikijuluw, R.M.S.-vertegenwoordiger in de U.S.A.:

„Onze strijd is een rechtvaardige en daarom schone strijd”.

Uit de rapporten van bovengenoemde R.M.S.-vertegenwoordiger in Amerika blijkt overduidelijk, dat langzaam maar zeker de internationale aandacht begint te vallen op het probleem der Zuid-Molukken en dat grote mogendheden, hoewel nog steeds verdekt, belangstellend de strijd der Zuid-Molukkers in binnen- en buitenland volgen.

Zonder zich moeite te sparen vecht in Amerika de heer Vigeleijn Nikijuluw de vreedzame strijd voor zijn vaderland om de grote mogendheden voor ogen te houden, dat, terwijl men de troepen der Verenigde Naties in Korea inzet om het zelfbeschikkingsrecht der Zuid-Koreanen tegen de Communisten te verdedigen, men weigert te spreken over de

handhaving van dat zelfde recht der Zuid-Molukkers, dat op zo flagrante wijze is verkracht door de troepen van de Repoeblik Indonesia.

Hoe de geest is van deze grote Zuid-Molukse strijder kan men beluisteren uit de brief die hij ter verwelkoming heeft geschreven aan de Ambonse ex-KNIL-militairen, die naar Nederland zijn gekomen.

„Er zullen wellicht verscheidene onder U zijn, die met mij gedurende de Japanse „bezettingstijd in diverse kampen hebben doorgebracht. Ik noem: de Jaarmarkt, Broe-„der-school, Ondaatje-kamp, alle te Soerabaja, daarna diverse kampen in Bandoeng „en Batavia. Veel hebben wij samen geleden. Niet alleen vernederingen, doch ook „vooral lichamelijke pijnigingen en knechting.

„Wij zijn gedurende al die tijd in staat geweest om met een even vrolijk gezicht en „luchthartig, de Japanse kastijdingen te doorstaan. De bezetter begreep er niets van! „Hebben wij hem niet op een dag in zijn gezicht geslingerd: „Alles kan je met ons „Ambonnezen doen; ons slaan, ons vastbinden, ons doodmartelen etc. . . . Maar, één „ding zal je nooit kunnen doen, nl. ons kléin krijgen!”

„Want onze geest is groot en onverwoestbaar!”

„Die geest is en blijft vrij!!!”

En dan besluit deze Zuid-Molukse vrijheidsheld met de Bijbelwoorden:

„Vrees niet, want zij, die met ons zijn, zijn meerdere dan die met hen zijn.”

(2 Kon. 6 : 16)

Ja, het onrecht heeft op het eiland Ambon gezegevierd, maar zolang er nog duizenden knieën zich in vrijheid kunnen buigen om van de Almachtige de nationale vrijheid af te smeken, zolang twijfelen wij niet aan de uiteindelijke zege.

Eens zullen de voorstanders van vrijheid en democratie beseffen, dat zij hun plicht tegenover de Zuid-Molukken hebben verzaakt door niet te willen spreken over de agressie, die de Indonesiërs plegen tegenover een volk, dat niet geknecht wenst te worden door vreemdelingen.

„Het is een rechtvaardige en daarom schone strijd”, aldus de R.M.S.-vertegenwoordiger in Amerika, „een harde, moeilijke strijd, die al onze opofferingen waard is.”

De dag zal aanbreken, waarop de wereld zal inzien, dat niet alleen Zuid-Korea maar ook de Zuid-Molukken tegen agressors moeten worden verdedigd om het zelfbeschikkingsrecht te handhaven, dat recht, dat door de democratieën als een onmisbare schat der mensheid wordt erkend, en dat aan ieder volk, hoe klein ook, toebehoort.

DE SAGOPRODUCENT

„In vrede willen wij leven en werken”.

DE GROOTSTE VERGISSING

De President van de Repoebliek Indonesia geldt voor miljoenen Indonesiërs als één der grootste politici in Indonesia en ook als een groot kenner van de mentaliteit der Indonesische volkeren.

Wat betreft de mentaliteit der Zuid-Molukkers, heeft de President der Repoebliek Indonesia zich echter zeer vergist. Een kenner der Zuid-Molukse volksmentaliteit zal namelijk nooit proberen om de Zuid-Molukkers met wapengeweld te dwingen van hun rechten af te zien, want hij weet, dat in dat geval de Zuid-Molukker concessieloos is en zich liever doodvecht dan ook maar een haarbreed toe te geven. Zo was de Zuid-Molukker vroeger, zo is hij nu en zo zal hij ook blijven, hoe onaangenaam het ook mag zijn voor de Indonesiërs en hun vrienden.

Het ligt voor de hand, dat de Indonesiërs alles zullen doen om de Zuid-Molukkers tot hun vrienden te maken, aangezien de Zuid-Molukkers voor een niet gering deel hebben bijgedragen tot de opbouw van Indonesia. Ook nu nog hebben de Indonesische Regeringskantoren Zuid-Molukse ambtenaren, die niet zonder meer opzij gezet kunnen worden. In de particuliere bedrijven zitten vrij veel Zuid-Molukkers die verantwoordelijke posities bekleden en door de bedrijfsleiders niet graag gemist zullen worden en vervangen door Indonesiërs.

Door de aanval op de Zuid-Molukken is aan de bereidheid bij deze Zuid-Molukkers, om samen te werken met de Indonesiërs, de bodem ingeslagen en door al, wat de T.N.I. in hun vaderland heeft misdaan aan duizenden onschuldigen, is een dodelijke haat tegen

Vredig Ambon, dat nu door Indonesische agressors tot het „veiligste deel” van Indonesia is herschapen. Wij komen terug, lief Ambon!

VAN PRESIDENT SOEKARNO

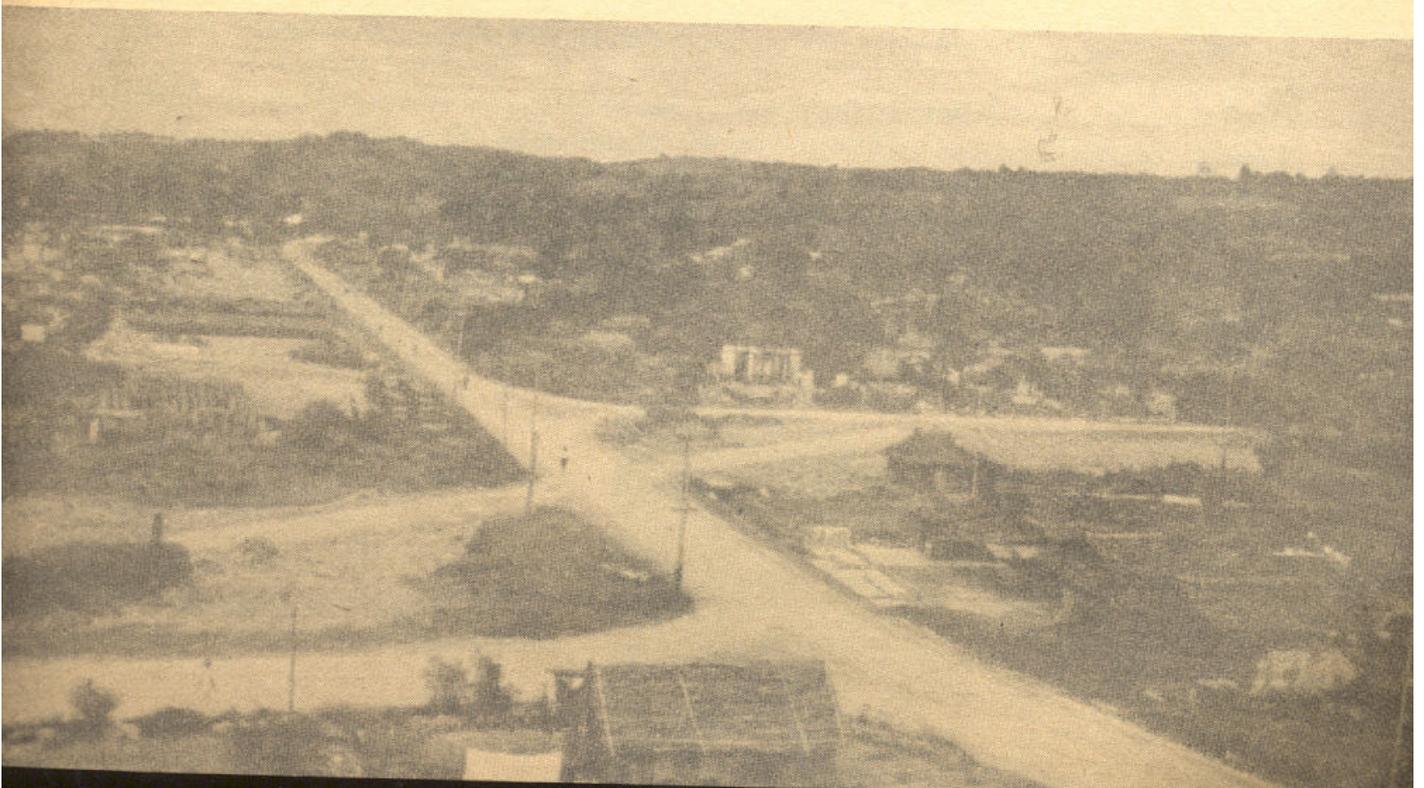
de Indonesiërs in het Zuid-Molukse hart gevaren, alle Indonesische propaganda ten spijt, die verklaart, dat de Ambonnezen nu al achter de Eenheidsstaat staan en niets meer willen weten van de R.M.S.

Een rechtgeaarde Zuid-Molukker kan niet meer vergeten, dat de Repoeblik Indonesia het Zelfbeschikkingsrecht van de Zuid-Molukkers met voeten heeft getreden en met wapengeweld geprobeerd te onderdrukken de vrijheidsgedachte, die in de harten van het Zuid-Molukse volk is opgevlamd met de historische proclamatie op 24 April 1950 en nu onverminderd voortgloeit ondanks de nederlagen, ondanks de tijdelijke bezetting van het eiland Ambon door de vijandelijke troepen; daarom zal die Zuid-Molukker zonder meer afwijzen samenwerking met een ieder, die tracht de Zuid-Molukkers te winnen voor de Indonesische Staat.

Na al het onrecht, dat Djocja over de Zuid-Molukken heeft gebracht is voor ons een vijand degene, die ons probeert samen te brengen met de Eenheidsstaat Indonesia, hoe goed hij het ook met ons mocht menen.

De aanval op Boeroe, Ceram, Ambon en Haroekoe heeft bij de Zuid-Molukkers voor goed de deur dicht gedaan voor Djocja en de Zuid-Molukkers zullen, waar zij zich ook mogen bevinden, de strijd voortzetten ter bevrijding van hun Vaderland, tot zij overwinnen of vernietigd zijn.

Ambon na de Tweede Wereldoorlog. Door Indonesische invasie zal de vernieling nog grondiger zijn. Maar op de puinhopen zal een Nieuw Ambon herrijzen.

HOE KLEIN

HUN ERF OOK ZIJ . . . .

De grootheid van een volk wordt niet bepaald door economische en militaire kracht alléén, maar ook en vooral door de bereidheid om geestelijke waarden te verdedigen tegen elke vijand, die die waarden wenst te vernietigen.

Om deze reden is de naam van het Nederlandse volk in de voorbije wereldhistorie een roemrijke naam geworden.

Immers de Nederlanders hebben, zonder ook maar te letten op verlies van have en goed, tientallen jaren gestreden tegen een overmachtig Spanje en dat Nederlandse volk „hoe klein hun erf ook zij”, heeft de moed gehad om de strijd vol te houden, het „wist van geen buigen”, en uiteindelijk heeft dat kleine Nederlandse volk zich vrijgevochten! Door de bereidheid om geestelijk goed te verdedigen, of nu de vijand machtig is of zwak, is dit Nederlandse volk, zijn kleinheid ten spijt een „groot” volk geworden in de ogen van de internationale wereld.

In het Oostelijk deel van de Indische Archipel strijdt heden ten dage een klein volk tegen een oppermachtig Repoebliek Indonesia, waarvan het leger op moderne wijze is uitgerust door de Nederlandse Regering. Nederlandse tanks, Nederlandse kanonnen, Nederlandse machinegeweren, Nederlandse bommenwerpers en oorlogsschepen vormen een machtig wapen der Indonesiërs tegen dat kleine volk, het volk der Zuid-Molukken van nauwelijks één miljoen zielen.

Ook dit kleine Zuid-Molukse volk wil liever ondergaan in de strijd tegen onrecht dan geknecht te leven onder de overheersing van de Repoebliek Indonesia, die nu, geholpen door de Nederlandse Regering, optrekt tegen de Zuid-Molukkers om een eenmaal door Nederland en Indonesia beloofd zelfbeschikkingsrecht te vernietigen.

En de bereidheid om met inzet van alles te strijden tegen de imperialistische agressie der Indonesische Republiek is bij de strijdende Zuid-Molukkers zeer versterkt door de wetenschap, dat Nederland, voor wiens belangen de Zuid-Molukkers eens zonen en dochteren offerden, nu zich heeft afgewend van hen. Des te meer zullen de Zuid-Molukkers zich verzetten tegen de T.N.I.-soldaten, nu zij er van overtuigd zijn, dat de T.N.I. de volle steun van de Nederlandse Regering heeft in de poging om de Repoebliek Maloekoe Selatan te vernietigen. Want nu weten zij, dat zij niet alleen hebben te strijden tegen de T.N.I.!

Gelukkig hebben de T.N.I.-soldaten het koude betonnen monument „Door De Eeuwen Trouw”, een nietszeggend cadeautje van de Nederlandse Regering, opgeblazen. Dan hoeven de Zuid-Molukkers het zelf niet te doen, want dit monument, hoe mooi en goed ook bedoeld, is voor de Zuid-Molukker altijd een belediging geweest vanaf het ogenblik, dat Nederland niet bereid was om het beloofde zelfbeschikkingsrecht der Zuid-Molukkers te verdedigen.

*Lief Banda, eens zal de R.M.S.-vierkleur
aan uw kusten weer waaien!*

HOE KAN DE NEDERLANDSE REGERING DIT VERGETEN?

★

Het is maar een vraag!
Een vraag waarop wij geen antwoord
meer verwachten.

Eeuwenlang heeft het Zuid-Molukse volk zich bereid getoond de Nederlandse belangen in Indonesia te verdedigen met inzet van hun leven.

De Nederlandse Gravendienst in Indonesia kan er van getuigen; de witte kruisen, waarop de namen van Zuid-Molukkers, op de Nederlandse erevelden in Indonesia zijn stille getuigen van de offerbereidheid der Zuid-Molukkers tijdens de talrijke militaire en politionele acties ter beveiliging van de Nederlandse financieel-economische belangen; de Japanse interneringskampen, gevangenis en vuurpeletons in de djatibossen van Bodjonegoro kunnen er van vertellen, hoe Zuid-Molukkers zich hebben laten doodmartelen en fusileren voor de Nederlandse zaak, want ook die doodgemartelden wisten, dat hun zelfopoffering niet was in het belang van hun eigen land, maar in het belang van *Nederland*.

Ook de Nederlandse zakenwereld kan ervan getuigen, dat Zuid-Moluks bloed heeft gevloeid. Immers de Zuid-Molukkers hebben voor een belangrijk deel Indonesia gepacificeerd en de Nederlandse ondernemers de gelegenheid geboden om veilig hun arbeid te verrichten waardoor milliarden zijn verdiend.

En . . . . .

Ná de soevereiniteitsoverdracht hebben de Zuid-Molukkers de Nederlandse Regering nóg een dienst bewezen, toen de Indonesische troepen, die eigenlijk al klaar stonden voor de infiltratie op Nieuw-Guinea naar Ambon trokken waardoor Nieuw-Guinea veilig werd gesteld.

Helaas dit alles is de Nederlandse Regering het onthouden niet waard!

Zo vergeetachtig zal de Zuid-Molukker niet zijn.

Hij zal zijn vrienden nimmer vergeten: die Nederlanders, die hem helpen in zijn strijd voor de vrijheid van ons Zuid-Molukse Vaderland.

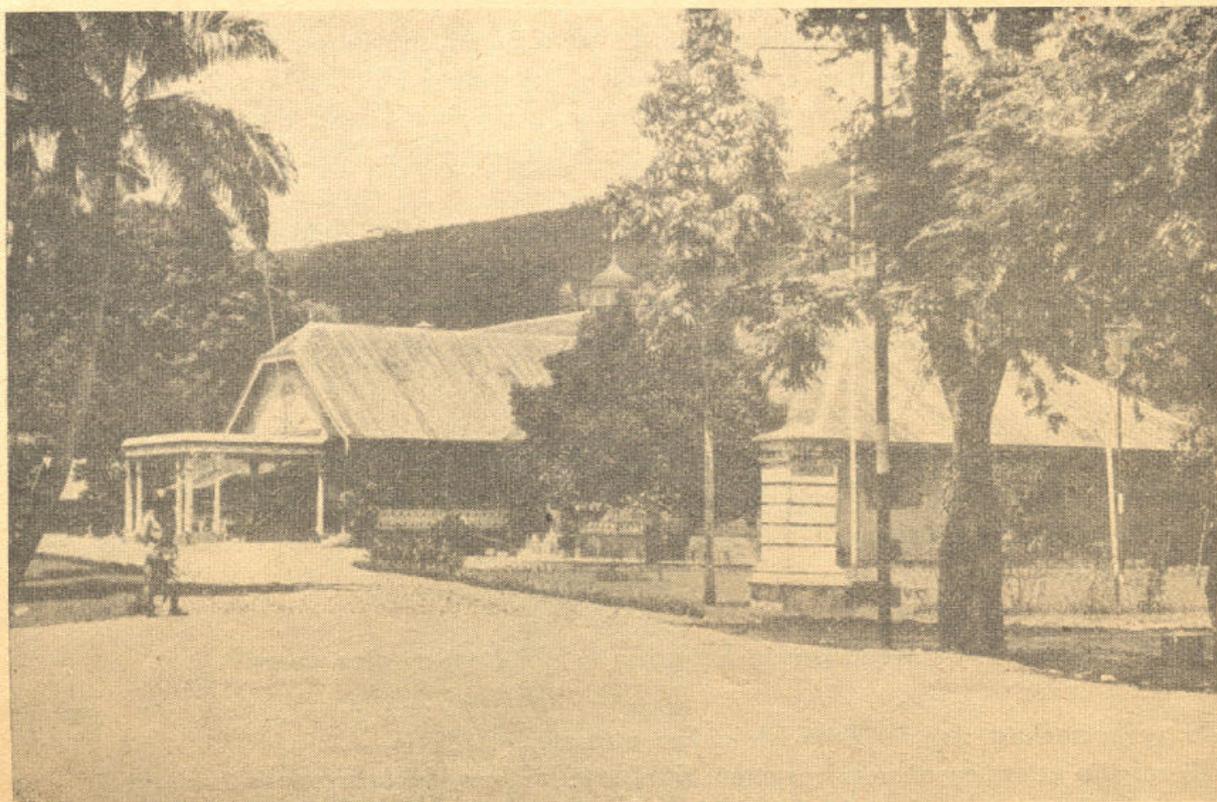
Het monument „Door de Eeuwen Trouw” dat gelukkig is opgeblazen door de T.N.I. Het was voor de Zuid-Molukken een voortdurende belediging, een dekmantel voor politieke fouten. Gelukkig is onder de Nederlandse bevolking een ander monument opgericht in de Stichting „Door de Eeuwen Trouw”, een levend monument, geschraagd door het geweten van het Nederlandse volk, dat de Zuid-Molukken niet wil laten vernietigen door vreemde overheersers en daarom strijdt ter verdediging van het eens beloofde zelfbeschikkingsrecht.

Na de demonstratie op het vliegveld Kemajoran op Djakarta bij het vertrek van Mr Roem naar Amerika. Zolang de Molukse jeugd leeft, zolang zal de R.M.S. bestaan.

Het gebouw op Batoe Gadjah waarin de Zd.-Molukse Raad vergaderde, het oude Gouvernementshuis.

Uitgave: R.M.S. vertegenwoordiging in het buitenland. Afd. Voorlichting.

